

mpkslas menas literatūra

DRAUGAS

ANTROJI DALIS / 1970 METAI

RUGPĖČIO 15 D. / AUGUST 15, 1970

PART TWO NR. 191 (33)

TURININGA TAUTOS LIKIMO ŽURNALISTIKA

Br. Railos "Dialogo su lietuviais" išklusius

Šiame numery

- Baltiečių studijų suvažiavimas.
- Turininga tautos likimo žurnalistika.
- Latviškosios knygos laisvame pasaulyje.
- Masaryko mirties paslaptys.
- Apie lietuvišką scenologiją.
- Gyvos intrigos romanas.
- A. Radžiaus poezija.
- Dokumentai apie kovą dėl kultūros laisvės Rusijoje.
- Lietuvos kankiniai.
- Nauji leidiniai.
- Kultūros kronika.
- Akademines prošaltes.

Bronys Raila, DIALOGAS SU LIETUVIAIS. Akimirksnių kronikos 2. Išleido Lietuvių Enciklopedijos leidykla. 1970 m. Ilustravo dail. Kostas Jezerskas. Knyga 560 psl., kaina \$7.00, gaunama ir "Drauge".

PR. VISVYDAS

Kodėl Bronys Raila rašo? Kodėl jis, kaip nenutylanti vandenyno mūša, nuolat skalauja lietuvių jausmus ir protą? "Tai mano malonumas ir silpnė, džiaugsmų ir skausmų giesmė", pakiliai apibūdina jis savo rašymo prasmę naujausioje knygoje "Dialogas su lietuviais". Gyvendamas Pietų Kalifornijoje, "labai labai toli nuo Lietuvos", jis jaučia nuotolio šūripą ir sako: "Todėl gal kiek intensyviau negu kiti išgyvenu sąlyčio virpėjimus su Lietuva ir mūsų tauta".

Išvijai būtų žymiai liūdniau be Railos stambių straipsnių ir dar stambesnių knygų. Mūsų tarpe jis išgijo volteriška populiarumą. Išvermės ir talento dėka. Jis sugeba sudramatinti lietuvių bėdas, išryškinti pačius lemtingiausius broožus, narplioti suraizgytus siūlus, įlieti polemikon taures ne pagiežos ir tulžies, ne pykčio ar keršto, bet tiesos ir atvirumo, humoro ir jautrios ironijos, ir kur reikia — deginančio sarkazmo.

Lengva skaitytojui pasiduoti Railos raštų inercijai. Autorius visais be išimčių dalyvauja dialoge. Jis polemizuoja su viso pasaulio Lietuva, su šiaurės ir anapus, pabrėždamas kultūrinio ir apskritai lietuviško bendradarbiavimo reikalą. Kaip kritikas, jis yra nuolatiniam konflikte su gyvenimo tragikomišką puse ir sveikatos sumetimais tampo kai kur kalkėti pradėdantis gyslas. Jau iš antraščių matyti, kaip samojingai jis žvelgia į mūsų dabarties įtampas. Ne vienam poetui norėtųsi taip vaizdingai ir glaudžiai apibūdinti gyvenimo akimirksnius. Štai: "Knyga, kaip sniego

gniužtė", "Nerimas ir ramėjimas", "Prie sukulto puodo", "Pamatinio akmens ilgesys", "Menkų sielų menka vienybė", "Užgesusių žarijų nešėjai", "Skerspiūvis per samanotą bakūžę" ir t.t. Tai tik kelios iš daugelio. Šituo skaitytojo dėmesys pagaunamas. Vaizduotė sužadina. Iškiepiamas ir kritiškos ironijos tonas.

Įdomiausias knygos epizodas — dvikova su pirmaujančiu okupuotos Lietuvos rašytoju, buvusiu J. Paleckio pavaduotoju, Juozu Baltušiu. Polemikai akstina duoda J. Baltušio kelionių knyga "Brolių ir tėvų takais", kurioje, šalia kelių įdomių, šmaikščiai surašytų įspūdžių, prasikiša komunistų banalus sovietų valdžios liaupsinimas ir kryžstavimas apie pasakiškus komunistų laimėjimus. Viską užgožia nuo Stalino laikų paveldėtas pompastiš-

liaujančio sovietų knyga.

Raila suranda Baltušio achiliškoje kulnyje ne viena, bet kelias mirtingas vieteles ir, nesigallėdamas sovietinių riebalų, smeigia tiesos rapyras. Tarybinio rašytojo būkle jis taip nusako: "Kažin ar daug komunistinių kūrėjų Lietuvoje pragyventu, jei okupanto valdžia jiems nemokėtų liaudies prakaitu uždirbtų riebių honorarų?" Triuškinančiai taiklus smūgis. Galima spėti, kaip pasijuto privilegijuotas rašytojas Baltušis. Jis skubiai Bimbos laikraštelyje ima šaukti: "Važiavau savo pinigais, uždirbtais literatūrine kūryba".

Labiausiai Baltušį įkaitina logiškas konstatavimas, kad "nėra nepriklausomos Lietuvos valstybės, o tik Sovietų Rusijos, Sąjunga vadinamos, karinių jėgų okupuota provincija LTSR su silpna ir vis daugiau kolonizuojama kalbine autonomija". Šį politinį faktą Baltušis bergždžiai mėgina atsverti nusibodusia gražbylyste apie Lietuvos saugumą, laisvę, nepriklausomybę, apie respublikų sandraugą, meną, mokslą... Deja, visi tie transparentiniai šūkiškai išblunka Railos taiklaus, ironiško palyginimo šviesoje: "Taip, tave pagrobęs plėšikas garantuoja tavo saugumą! Kaip saugu jo nasruose!"

Bolševikams tenka pylos ir dėl A. Merkio sąnaus Gedimino puvokavimo. Enkavėdystai priverčia Gediminą spausdinti "Svyturyje" nešvankius prisiminimus apie sovietų nelaisvėje užduosintą tėvą. Sovietiniai stilistai į Geduko rašinių sudėjo visą chamišką pasityčiojimą iš Lietuvos valstybės, iš Kauno gyventojų, o labiausiai iš žmogaus, "atimdami jo tikrai vienintelį nenusavintą turtą — turėti garbingą tėvo prisiminimą".

Susikirtimai su okupuota parrašyti su publicistine aistra. Šalia ironijos ir sarkazmo atsikleidžia Railos nuosirdus atvirumas ir drąsa. Prieš melą jis pastato save — žmogų. Jis neslepia praieities epizodu, nes jam, kaip garbingam žmogui, nėra ko slėpti. Prieš išpūstą sovietinės statistikos balioną jis iškelia aritmetikos logiką — 2 plus 2 yra keturi.

Kelis kartus knygoje Raila užsimena apie mūrininko meną, kurio išmokęs iš savo draugo Klemo Galiūno. Jo rašymo stilius kaip tik ir turi visas geros mūrininkystės savybes. Žodžiai, kaip plytos, sudedami tiksliai, planingai, sakiniai vibruoja patvaria gausa ir šviežumu. Jauti frazių cementinį tirštumą. Dažnai vienu raiškiniu terminu ar vienu sakiniu charakterizuojamas asmuo ar gyvenimo apraška. Čia ateina talkon Railos išradinga vaizduotė ir erudicija. Vieną pokario reiškinį jis pavadina "hitleriško kompleksu". V. Vaitiekūno logiką vadiną "žiezirbine". Iš penkių paspaustu sudarytą sovietinės Lietuvos charakteristiką pakirkštija "penkių spalvų paveikslu". Jo optimizmas po seimo nutarimų "apsikrėtė Hong Kongo influencija". Ir "pasidarė taip graudu, kad skonis ir sąžinė nebeleidžia juokauti". Vaitiekūno inkriminacijos malšina sodria liaudies patarle — "ne mano kiaulės, ne mano pu-

Vasaros rytas...

Nuotr. V. Maželio

BALTIEČIŲ STUDIJŲ SUVAŽIAVIMAS

Jeigu vasara buvo gausi mūsų išvažiavimais, čia pat JAV — se ir į užsienius, tai ruduo bus brandus suvažiavimais. Visų pirma rugs. 1-6 d. Toronte turėsime bendro mokslinio pobūdžio Lietuvių Katalikų mokslo akademijos suvažiavimą. Gi rugs. 4-7 d. Chicagoje įvyks ideologinio, visuomeninio, kultūrinio pobūdžio jubiliejinis ateitininkų suvažiavimas. Pagaliau lapkričio 26-29 dienomis San Jose, Calif. šaukiamas antras lietuvių, latvių, estų mokslininkų bei kitų kultūrininkų suvažiavimas į baltiečių studijų dienas. Čia jau yra pasizadėję dalyvauti 88 Baltijos kraštų kultūrininkai.

Norime pasidžiaugti, kad šiame suvažiavime bus gana stipriai atstovaujami ir lietuviai. Kaip skelbia "Bulletin of Baltic Studies" Nr. 2, šie lietuviai baltiečių studijų dienose yra pasizadėję dalyvauti su savo paskaitomis: Alg. Antanaitis — skaitys apie lietuvių literatūrą, Vyt. Bagdanavičius, MIC — Lietuvių pasakas apie laumes; J. Jakštas — Ar senovės prūsai buvo baltai, ar estų protėviai?; Alg. Lanksvergis — Dabarties lietuvių drama; B. V. Mačiūka — Baltijos respublikų vaidmuo Sovietų ūkyje po II Pasaulinio karo; Pr. Manelis — Ateizmas ir tikėjimas. Studija iš Lietuvos gyvenimo; V. Pavalkis — Vatikano politika Baltijos valstybių atžvilgiu 1939-1945 m.; J. Račkuskas — Kai kurie Lietuvos ir Lenkijos 18 šimt. švietimo reformos atžvilgiai.

Lietuvių paskaitininkų skaičius gana gausus. Tiesiant jų sąrašą toliau: T. Remeikis — Vidaus politikos poveikis į Lietuvos vyriausybės pajėgumą atsiliepi į vidinius iššūkius; R. Silbajoris — Lietuviai poetai kaip gimtosios žemės svetimieji ir kaip jos vaikai; J. J. Stukas — Tautiško iškilimas Baltijos respublikose; J. Tiniš — iš lietuviškos etnologijos. Br. B. Vaškėlis — apie lietuvių proza.

Reikia pastebėti, kad ir latviai bei estai paskaitininkai savo paskaitose ir lyginimuose palies Lietuvą ir lietuvius. Be to — visa eilė kitataučių svarstys lietuviams artimus mokslinius klausimus. Pvz. Velta Ruke — Dravina (Stokholmo universiteto) turės paskaitą apie latvių ir lietuvių dainas; W.R. Schmalstieg (Pensylvanijos univ. prof.) duos paskaitą iš baltų ir slavų kalbotyros; Berkely univ. prof. R. Sealey — Tautybės sąvoka 19 šimt. Lietuvoje; Pensylvanijos univ. prof. Alfr. Senn — Lietuvių sukirkščiominimas, kaip jis atsispindi jų kalbos žodyne.

Visa eilė mūsiškių bus sesijų vadovai: prof. M. Gimbutienė, prof. V.S. Vardys, prof. J. Stukas.

Tame baltiečių mokslininkų suvažiavime bus net Erlango universiteto prof. Hans von Rimscha; kalbės apie kontroversijas dėl Wendeo kautynių 1919 m. birž. 22 d. Aišku, šiame sąraše bus dar pasikeitimų, bet vistiek jis pasiliks įspūdingas.

Kaip matome, suvažiavimo temų skalė plati, joje dalyvaus ir vyresnių, ir jaunesnių mūsų mokslininkų, rašytojų, kultūrininkų. Reikia tikėtis, kad jų studijos, bent tokiu konspektyviniu leidiniu, kaip praeities suvažiavimo "The Conference on Baltic Studies", pasirodys knygų lentynose, o ir ištais jų paskaitos bus

Bronys Raila

kas sakiny: "Viską turime". Akis rėžia ir įžaidimų stilistika su tokiomis išklusiomis frazėmis, kaip "reakcinis lageris", "arsiausias Tarybų Lietuvos priešas", "Amerikos imperialistai" ir pan. Pasirodo, be šito surūgusio padažo negali būti išleista nė viena ke-

San Jose miesto rotušė

pos — kas man darbo". Vienur cituoja eilėraščių, kitur liaudies dainelę, ir Maironį, ir Gustaitį, ir partizanų giesmę. Cituoja ir iš tarptautinės literatūros lobyno. Idomus yra Stendhalio patarimas turistams, žiūrintiems į griuvėsius: "Išvaizduokit ko nebėra, ir nematykit, kas yra".

Nuo tokios turiningos minčių ir faktų sancaupos Railos publicistika įgauna klasikinį svorį. Ji labai reikšminga mūsų ateičiai, ypač istorinėms studijoms. Tie, kurie nagrinės mūsų epochos niuansus ir norės pajusti egzodo atmosferą, Railos knygoje suras neišsemiamą šaltinį. Į laikmečio įvykius, pro kuriuos mes dažnai praeiname su pakeltomis ar nulieptomis nosimis, Raila pažvelgia su volterišku įžvalgumu. Apsvars to, apmasto ir sukuria savitą nuomonę. O matydamas triumfuojančias neteisybės ir smurto jėgas, jis nebijo suktis: "ecrasez l'infame". Tai racionalus protestas. Tai žmogaus dvasinio gėrio išsakymas.

Tik dėl tų savybių kai kas Railos negali pakęsti ir visaip bando jį sutapatinti su prieštaraujantiomis ideologijomis. Čia jis yra apšaukiamas raudonu bolševiku ar rudu naciū, čia kataliko poeto gerbėju ar pagoniu. Į tai jis išaiškina atsako: "Esu jau taip užgrūdintas, kad nuo visokių tokių tūžmų ir įžeidinėjimų ne liepėju, bet tunku".

Neįtalpinsi Railos į jokią gardą. Jis derinasi tik prie savito tiesos ieškojimo akiračio. Į šalį nublokšdamas gaubiančius mitus, matimus po seimo nutarimų "apsikrėtė Hong Kongo influencija". Ir "pasidarė taip graudu, kad skonis ir sąžinė nebeleidžia juokauti". Vaitiekūno inkriminacijos malšina sodria liaudies patarle — "ne mano kiaulės, ne mano pu-

VAIDINS PATS SAVE

Ateinantį rudenį NBC televizija duos vaidinimų seriją, pavadintą "The Name of the Game". Vaidinimų tema — narkotikų vartojimas nepilnamečių tarpe. Scenarijuje yra prezidento Nixono patarėjas Robert H. Finch. Bendrovės pakviestas, jis pats sutiko šį vaidmenį atlikti. Buvo kvieistas ir prezidentas Nixonas atlikti savo vaidmenį, tačiau prezidentas atsisakė, nors pareiškė, kad pats to vaidinimo tekstas jam patinka.

Latviškosios knygos laisvajame pasauly

Kiek ir kokių jų išleista

Rūpinantis lietuviškosios knygos laisvajame pasauly likimu, kartais dėl šiandieninės padėties ir padejuojant, labai prasminga retkarčiais žvilgtelti ir į mūsų kaimynų latvių šios srities pasiekimus. Sąlygų prasme latviškos knygos situacija svetur yra gana panaši į lietuviškos. Tačiau kaip latviai panašiose situacijose elgiasi, ne vienu atveju yra mums gan pasektinas pavyzdys. Sakysim, tokiu galėtų būti ir pastaraisiais metais ne tik nemažėjantis, bet net didėjantis išleidžiamų latviškųjų knygų skaičius. Kaip ir kokiomis priemonėmis jie tokio renesanso pasiekė? Paslapties sužinojimas ir mums gal praverstų?

O bendrai informacijai čia pateikiame kiek patrupintą L. Rumaks straipsnį, atspausdintą laikraštyje "Latvija" š.m. kovo 21 ir 28 d. laidoje, kurio vertimą parūpino A. Tenisonas.

Staugmena latvių išsivijęs knygų pasaulyje: 1969 metais išleistas 152 knygos. Po Latvijos 50 metų nepriklausomybės sukakties jubiliejaus, kada buvo išleista 210 knygų ir pasiektas pastarųjų 20 metų rekordas, retas kuris tikėjosi, kad ši tempa išsivijęs autoriai išlaikys ir 1969 metais. 100 naujų leidinių — tai buvo daugiausia, ką optimistai tikėjosi pasiekti. Tikrovė nustebino net optimistus — išleista 152 leidiniai. Tai ir buvo 1969 metų staigmena. Latvių knygos pasaulyje naujų knygų išleidimas žymiai pakilo, pradėdant 1963 m., kai jis nuo 86 pakopė iki 114, 1964 m. — 115, 1965 — 176, 1966 — 144 ir 1967 — 144 spausdintų leidinių.

Taip pat ir laidų vidutiniški puslapių skaičiai yra gerai pakopę: 1965 — 134 psl., 1966 — 197 psl., 1967 — 182, 1968 — 184, ir 1969 — 166 puslapiai. Taigi, nei rašytojai, nei poetai, nei novelistai, nei dramaturgai ar mokslininkai nėra išsijęsi ant lauru. Knygų tematika plati ir daugialypė.

Panagrinesime 1969 m. knygų derlių, pradėdant grožinės literatūros kūrinius. Šie metai gana turtingi naujų romanų pasirodymais — jų visų tuzinas, Trys rašytojai — A. Dziliūms (Celme-nieki-Kelmininkai, Vėja melderis — Vėjo malūnininkas) Irma Grebzdė (Tikai meitene — Tik mergaitė ir Vai abele ziedėja — Ar obelis žydėjo), G. Janovskis (Dziesma mežam — Daina miškų ir Enu menuets — Sešėlių menuetas) išleido po du romanus; po vieną — J. Karklinio trilogijos Latvišu Pūspieglis — Latvių pelėdos veidrodis (Eulenspiegel) pabaiga, T. Kikauks (Putni — Paukščiai); nūnai miręs D. Kiršteins (Kaliat širdis akmenis, braši — Kalkit širdis akmeninis, broliai), J. Miesnieks (Klaucenu kundzenes meita — Klaucenu ponitės dukra), Aida Niedra — Latvijos okupacijos tema romanas Varavīksnes par Rīgu — Vaivorykštės virš Rygos ir Viksnins — jaunimo romanas Absolutvų klasė. Perspausdinta dar ir anksčiau išleisti romanai bendru puslapių skaičiumi 5161.

Novelistų išleista 7 knygos, bet jos visos yra perspausdintos. Poezijos išleista 10 knygų, iš jų 7 pasirodė pirmą sykį. P. Aigars — Zālīe zīmneši; S. Bicole — Celos; Broļiāi grašiai — Ogles; Herta Krauja — Ardīevs vasarai, Karmena Kurzemniece Australijojē — Dzīpari, Liepa — Gaismas sijatāis ir Velta Toma — Serdienes spēks. J. Sarmos jubiliejaus proga jo draugai 85 egz. tiražu išleido jo išverstų kitautėčių poetų eilėraščių rinktinę — Svešos darzos — Svetimuose soduose.

Dramaturgų knygų išleista 5, 4 iš jų Australijoj: Elza ir Uldis Silini — 3 ir M. Ziverts 1, bet jau savo 21 veikalas. Amerikoje Gunars Grieze parašė komediją apie Vokietijoje esančias darbų kuopas Velreiz Krautštate — Dar kartā Krautštate. Tenka pažymėti, kad ALAS Kultūr. biuras išleido 100 egz. tiražu tris 1967 m. premijuotus veikalus: A. Voitkuso — Sogis, L. Auzanēs — SOS ir A. Neboisos Mačš — Priekulis.

Apžvalgų ir "essay" srityje pažymėtina B. Senkevičiaus folkloristinė knyga Joninēs — vasaros saulegrāža; O. Akmentinio ir Berzino bendra knyga — Latvijos idēja Amerikoje. Nauja laida pasirodė J. Auškapo prakalbų rinktinė — Mokslui ir tėvynei ir P. Jurevičiaus — Gyvenimas ir Jemtis.

Gausus yra biografijų, atsiminimų ir kelionių aprašymų lobiš — 20 knygų. Štai jų autoriai, pa vardžių alfabeto tvarka. Mikelio Bukšos monografija apie Latgalės kult. ir politinio gyvenimo darbuotoją Rrančj Kempā, knyga parašyta latgalių dialektu. E. Delinš — kelionių apybraižis iš 10 valstybių. Buvusio konsulo Vilniuje F. Donass įdomi atsiminimų knyga — Politinēs krīzēlēs. Antrojo pasiuntinio M. Valterio atsiminimai daug įvairesnį, jų I laida — Atsiminimai ir sapaai. Latvijos nepriklausomybės laikų knygūninkas Atis Freimats atvaizduoja Latvijā savo knygose Dzīmtenes ares. Katalikų dvasiškis Jēzups Grīšans išleido II dalį savo Po atminų stygom. Istorkams plačią medžiagā teikia Adolfo Klives prisiminimai Brīva Latvija. H. Kreicers savo I pas. karo prisiminimus surašęs knygoje Nu ar dievu Vidzemite (Sudiev, Vidzeme); didelį interesą rado latviuose ir iš anglų kalbos išverstas knyga apie Rusijos caro šeimos likimą — Nikalojus ir Aleksandra, K. Peter sons pasirodė su knyga Pasaule paveras, o V. Pelēcis su Malenīšu pasaule II.

Mokslininkui L. Slaucitajui jo 70 metų sukakties proga išleistas ne tik jo solo dainų III laida — rinktinė, bet ir atsiminimų knyga Zinatnes darba (Mokslu darba). Jam skirtas ir prof. A. Dreimanio redaguotas raštų rinkinys L. Slaucitais 70. Sudrabinš parašęs prisiminimų knyga apie latvių legionierių kovas ir išgyvenimus Pēdejas dienas Kurzemē (Paskutinēs dienas Kurzemē). Danas A. Tomsens (jo žmona latvė) aprašo savo išgyvenimus Vorkutos vergų stovykloje knygoje Vardan žmonijos — Cilvečbas varda. Z. Unans knygoje Karogs vēja — Vēlīava vējuje apžvelgia vokiečių politikos užkulius Latvijoje 1914-1943. H. Vitols knygoje Atmodinatas atbalis — Pažadintieji aidai apkeliauja latvių mokslo parodas Londonē ir Paryžijūje Latvijos nepriklausomybės laikais. L. Zarinia knygoje Sarkana migla — Rau-

Juozas Bagdonas — kompozicija (centras)

Auguste Rodin (prancūzas, 1840-1917) Rašytojo Balzako skulptūra

MASARYKO MIRTIES PASLAPTYS

Čekoslovakijai 1968 metais keilms mėnesiams atgavus šiek tiek daugiau laisvės, buvo iškeltas klausimas, ar tikrai jų užsienio reikalų ministeris Jan Masaryk 1948 m. kovo 10 d. nusizūdė. Tą dieną jo lavonas buvo rastas Czernin rūmų kieme, Prahoje, ir ano laiko komunistų vyriausybė paskelbė, kad jis tikrai nusizūdes. Tačiau buvo ženklų ir kitokiems įtarimams.

Šią mįslę išspręsti ėmėsi rašytoja Claire Sterling, amerikietė. Ji pažįsta komunistų metodus, nes, lankydama Brooklyno kolegija, pati priklausė komunistinio jaunimo sąjungai. Ilgą laiką dir-

bo CIO unijos tarnyboje, kaip organizatorė. Nusivylusi komunizmu, iš partijos išstojo ir tapo korespondente. Ji stebėjo 1956 m. Sueso krizę Egipte, Izraelio karą, Alžyrijos nepriklausomybės kovas, civilinį Kipro karą, įvykius Kongo, Ghanoje, rašydama intriguojančius reportažus. Pagaliau visą savo sumanumą panaudojo išaiškinti Masaryko mirties paslaptį. Ji apkalaušėjo daugybę su tuo įvykiu susiūtų žmonių Prahoje, Paryžijūje, Romoje, Anglijoje, Amerikoje. Įstengė išgauti Anglijos banke per 20 m. slapta seife laikytus dokumentus apie Jan Masaryko

Kalbotojos mokslo paminėtiną; N. Silkana redaguotas Runasimai latviski — Kalbėkim latviškai; Vanuškos Latvišu valodas darbu burtnica — Latvių kalbos darbų sąsiuvinis; E. Rozitēs — Latvių — anglų kalb. žodynas ir M. Bukšo latgalių — vocų ir vocu — latgalių vordnica 7 ir 8 klasei. (Latgalių-vokiečių žodynėlis 7 ir 8 klasei).

Muzikos srityje: Berzkalnio redaguota rinktinė — Latvių muzika; E. Darzinio perspausdintas Melancholiškasis valsas; J. Poruko — solo dziesmas. Solo dainas yra išleidę ir V. Sanders ir L. Slaucitais, kurio išleistos ir Kalėdinės dainos.

Svetimomis kalbomis išleista Berzings — Sex Songs of the Ancient Letts; švediška — G. Dravnieks apie sodybas ir jų pavadinimus; prof. B. Jirgensons ir prof. Jumikis po vieną mokyklai skirtą knygą angliškai; archeologas J. Ozols vokiškai Die baltische Steinkistengraeberkultur; Rūke — Dravina švediška — Sprak i kontakt; dr. A. Ziedonis — The Religious Philosophy of Janis Rainis.

Taigi 152 atskiri leidiniai, 24, 113 puslapiai. Pirmoje vietoje stovi leidykla "Gramatu Draugs Brooklyne-20 knygų ir 5373 psl. Seka "TILTS" — 9 knygos — 2797 psl. Po jų eina Latviu Gramata — 7 knygos ir 1969 psl. Latgalių leidykla su 4 knygom ir 1076 psl.; Ziemelblazma su 3 kn. ir 931 psl.; Daugava — su 3 kn. ir 730 psl.; Imanta — 3 kn. su 238 psl. Kitoms leidykloms tenka po vieną knygą. Knygas svetimomis kalbomis išleido svetimos leidyklos. — A. T-nas

KRONIKA

• Kompozitoriui Juozui Karosui liepos 16 d. sukako 80 m. amžius. Jis gimęs 1890 m. Anykščių valsčiuje, Spragučio vienkiemy. Muzikos mokėsi pas J. Gruodį. 1921 m. įstojęs į Rygos konservatoriją, Karosas ją baigė, išsijęs dvi specialybes: vargonų ir kompozicijos. Nuo 1930 m. įsikūręs gimtojoje Lietuvoje, Karosas pradėjo dirbti valst. radiofone Kaune, be to, vadovavo Dainų draugijos chorui. Nuo 1935 m. Karosas kelerius metus dirbo Klaipėdoje, vadovaudamas muzikos mokyklai, dėstydamas chorvedybą, vesdamas vargonų specialybę. Vokiečiams 1939 m. užėmus Klaipėdą, Karosas su muzikos mokykla išsikėlė į Šiaulius, bet nuo 1945 m. jis vėl Klaipėdoje, pedagoginėje veikloje dirbęs iki 1956 m. Jis vėl vadovavo muzikos mokyklai, vėliau buvo mokytoju.

1956 m. įsikūręs Vilniuje, Karosas visą laiką, ir ligšiol, ugde choro dirigentų kartą. Jo mokiniai veikia įvairiuose Lietuvos miestuose bei vietovėse.

Yra sukūręs visą eilę populiarių dainų, kaip "Lineliu roviai", "Vai žydėk, žydėk balta obelėle ir kt. (E)

• Poeto Vytauto Mačernio, 1944 m. mirusio, kūrybos rinkinys (okup. Lietuvoje skelbiamas esąs "pilniausias") išleistas liepos m. Tai "Žmogaus apnuoginta širdis" su V. Kubiliaus įžanginiu žodžiu ir paaiškinimais. Anksčiau V. Mačernio kūrybos pluoštai buvo pateikti "Lietuvių poezijos" antologijoje ir 1966 m. išleistame "Poezijos pavasary". (E)

mirių. Vien sąrašas jos apklaustų žmonių arba asmenų, apie kuriuos ji surinko žinias, sudaro 7 puslapius.

Taip savo kruopščiai surinktus duomenis ji paskelbė knygoje "The Masaryk Case" (išleido Harper and Row, 1969 m., 366 psl., 7.95 dol.). Veikale surinkta daugybė smulkmenų detalių, objektyviai iškeliant nuomones ir faktus už ir prieš. Skaitytojo dėmesį atkreipia faktai, kad po Masaryko mirties jo kambariai rasti labai išvartyti, peleninėje — įvairių rūšių cigarečių nuorūkos, ties langu ir ant velionio kūno — žmogaus ekskrementai, ko, ekspertų nuomone, nebūna sąvaidžybės atvejuje, o tik tada, kai žmogus yra pergasdintas prieš jį daromos prievartos. Eilė gydytojų, kurie stebėjo Masaryko lavoną, ir eilė kitų, paslaptis žinojusių žmonių, paslaptinomis aplinkybėmis yra žuvę arba nužudyti.

Visus duomenis suvedusi, Claire Sterling daro galutinę išvadą: "Esu įsitikinusi, kad Jan Masarykas buvo nužudytas. Ir tai nebuvo "tobulus nusikaltimas". Jie (žudikai) neturėjo palikti užsienio reikalų ministerio miegamąjį ir prausyklos tokiam stovyje, neturėjo palikti baso, pižama apnerto lavono netoje vietoje (ne ten, kur jis būtų gulėjęs, jei pats būtų iššokęs pro langą nusizūdę). Tačiau žudikai matyt skubėjo ir tikėjosi, kad nauja komunistinė vyriausybė pasirūpins užglostyti neaiškumus. Mes žinomė net 25 čekus, kurie turėjo vienokių ar kitokių informacijų apie Masaryko mirtį ir kurie buvo uždaryti į kalėjimą. Iš jų 10 buvo areštė nužudyti, vienas mirė kalėjime, vienas dėl sunaikintos sveikatos mirė greit po išleidimo iš kalėjimo, vienas nusizūdė, dar vienas išleistas buvo nužudytas... Buvo padarytas pasikėsinimas nužudyti dar vieną liudininką, kuris sakėsi turįs duomenų, kad Masarykas buvo nužudytas: taip buvo peršautas V. Kalcaik, kita pavarde dar žinomas kaip majoras Chlmsky..."

Claire Sterling surinkti duomenys rodo, kad Masarykas pirmą buvo uždušintas pagalve, o paskiau jo kūnas išmestas pro langą, stengiantis sudaryti įspūdį kad jis nusizūdė. J. Pr.

DR. ANNA BALIUNAS
AKUŠ, AUSŲ, NOSIŲ IR GERKLĖS LIGOS PRITAUKO AKINIS
2858 West 63rd Street
Val.: kasdien 10-12 val. ir 7-9 v. vak. šeštadienis 10-11 val. Trečiadienį ligoninėje priimami susitarus. Ofiso telefonas: PR 8-3229. Res. telef. Walbrook 5-5076

Resid. Telef. 239-4883
DR. K. G. BALUKAS
AKUŠERJA IR MOTERŲ LIGOS GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA
6449 So. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446
Pirma ligoninė pagal susitarimą bei neatsiliepia, skambinti 874-8013

DR. VL. BLAŽYS
PLAUČIŲ IR VIDAUS LIGOS
2801 West 63rd Street
Kampus 61-čios ir California
Atostogose iki rugp. 24 d. reikalui esant prašome skamb. Dr. Taurui PR 8-1223.

DR. C. K. BOBELIS
Inkstų ir šlapimo Takų Chirurgija
Tel. 695-0583 — Elgla
425 No. Liberty Street
Route 25, Elgla, Illinois

Of. ofiso HE 4-5849 rez. 388-2252
DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val.: pirm. ketv. 1-4 vakare 7-9 antr., penkt. 1-5, treč. ir šešt. tik susitarus

Dr. Ant. Rudoko kabineta peršamp
DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS
7709 West 51st Street
TEL. GR 6-2400
Val. pagal susitarimą. Pirmad. ir antr. 10-4; šeštadienį 10-2 val.

Res. 785-4477. Rez. PR 8-6900
DR. E. PECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGE SPECIALYBĖ — NERVŲ IR EMOCINĖS LIGOS
RAWFORD MEDICAL BUILDING
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

Rez. Tel. GI 8-0873
DR. W. M. EISIN-EISINAS
Akuserija ir moterų ligos Ginekologinė Chirurgija
6152 S. Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei neatsiliepia, skambinti: MI 3-0001.

Ofiso tel. PR 8-2220 Namų rezid. — Pilsospekt 8-9051
DR. JANINA JAKSEVIČIUS
JOKLA VAIKŲ LIGOS
2656 West 63rd Street
Pirmad., antradienį, ketvirt., ir penkt. nuo 12 iki 3 val. ir nuo 5 iki 8 val. vak. Šeštadienį nuo 1 iki 4 val.

Ofs. PO 7-6000 Rez. GI 3-7278
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street
Val.: kasdien nuo 1-4 p. p. ir 6 iki 8 val. Trečiadienį ir šeštadienį uždaryta.

Ofiso ir buto tel. Olympic 2-1381
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Val. kasdien 10-12 ir 4-7. Trečiadienį ir šeštadienį tik susitarus.

DR. ALG KAVALIONAS
5540 S. Pulaski Rd.
VIDAUS LIGŲ IR KRAUJO SPECIALYBĖ
Valandos pagal susitarimą
Skambinti 585-2525
Telef. veikia 24 val.

Tel. — RELIANCE 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS (Ištuvisis gydytojas)
8925 W. 59th Street
Val.: pirmad., antradienį, ketvirtadienį ir penktadienį nuo 12-4 val. p. p. 6-8 val. vak., šeštadienį 12-2 val. p. p. Trečiadienį uždaryta.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGE KODIKŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTĖ
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Pirmad., antradienį, ketvirtadienį ir penktadienį nuo 11 val. iki 1 val. p. p. ir nuo 6-9 val. vakare. Trečiadienį, nuo 11 val. ryto iki 1 val. p. p. šeštadienį, 11 val. ryto iki 3 val. p. p.
Ofiso telefonas: RE 7-1168 Rez. tel. 239-2919

Tel. ofiso ir buto Olympic 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4938 W. 15th Street, Cicero
Kasdien 1-5 val. ir 6-9 val. vak. Šeštadienis 12 iki 4 popiet.

DR. MARIJA LINAS
AKUŠERJA IR MOTERŲ LIGOS
2817 West 71st Street
Telef. HEMLOCK 6-3545 (Ofiso ir rezidencijos)
Valandos pagal susitarimą

Ofiso tel. PR 8-7773. Rez. PR 6-4732
DR. A. MACIUNAS
CHIRURGAS
2858 West 63rd Street
Pirma tik susitarus
Valandos: pirmad., ketv. 5-8 val. antradienį 9-4 val.

Ofiso HE 4-1818 REZ. PR 6-980
DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS SPECIALYBĖ VIDAUS LIGOS
2454 West 71st Street
(71-os ir Campbell Ave. kampas)
Pirm. 1 penkt. 2-5 p. p. Antradienį ir ketv. 9-11 v. r. ir 4-8 p. p. Šeštadienį 9 v. r. iki 12 v.

DR. FRANK PLECKAS
OPTOMETRISTAS
Kalba lietuviškai
2618 W. 71st St. — Tel. 737-5148
Pikinis akis. Pritaiko akinius ir "contact lenses"
Val. pagal susitarimą. Uždaryta treč.

DR. A. PUSTELNIKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS SPEC. VIDAUS LIGOS
Tel. Ofiso PR 6-7800; Namų 925-7693
5159 South Damen Avenue
Valandos tik pagal susitarimą Trečiadieniais uždaryta

Telef. — 423-2660
DR. E. RINGUS
RENTGENOLOGAS
9760 South Kedzie Avenue
Val., pirmad., antradienį, ketvirtadienį ir penktadienį 8 v. r. iki 9 v. r. Treč. ir šeštadienį 8 v. r. iki 5 v. popiet.

DR. ZIGMAS RUDAITIS
SPEC. ORTHOPEDIJOS LIGOS
2745 West 69th Street
Tel. 737-2290; ofiso ir rezidencijos Pirmas ligonius tik susitarus — (By appointment)

DR. LEONAS SEIBUTIS
Inkstų, Pūslės ir Prostato Chirurgija
Ofisas 2454 W. 71st Street
Val.: anrad. nuo 2-5 popiet. ketvirtadienį nuo 6-8 vakaro
Ofiso tel. 776-2880; Rez. 448-5542

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. RELIANCE 3-4110 Res. OLIVEHILL 6-0617
Valandos: pirm. ir ketv. nuo 12 val. iki 2 val. p. p. ir nuo 7 iki 8 v. vak.; antr. ir penkt. nuo 12 iki 2 val. p. p. ir vakarais pagal susitarimą.

DR. P. STRIMAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS Bendra praktika ir chirurgija
Ofisas 2750 W. 71st Street
Telefonas 925-8296
Valandos: 2-8 v. v., penktadienį 10-12 v. r., 2-8 v. vak. Šeštadienį 1-4 v. vakaro. Sekmadienį trečiadienį uždaryta. Rezid. tel. WA 5-3099

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS BENDRA PRAKTIKA IR MOTERŲ LIGOS
Ofisas ir rez. 2652 W. 59th St.
Tel. Pilsospekt 8-1223
Ofiso val.: Pirm., antr., treč. ir penkt. nuo 2 iki 4 val. ir nuo 6 iki 8 v. v. Šeštadienį 2-4 val. popiet. ir kitu laiku pagal susitarimą.

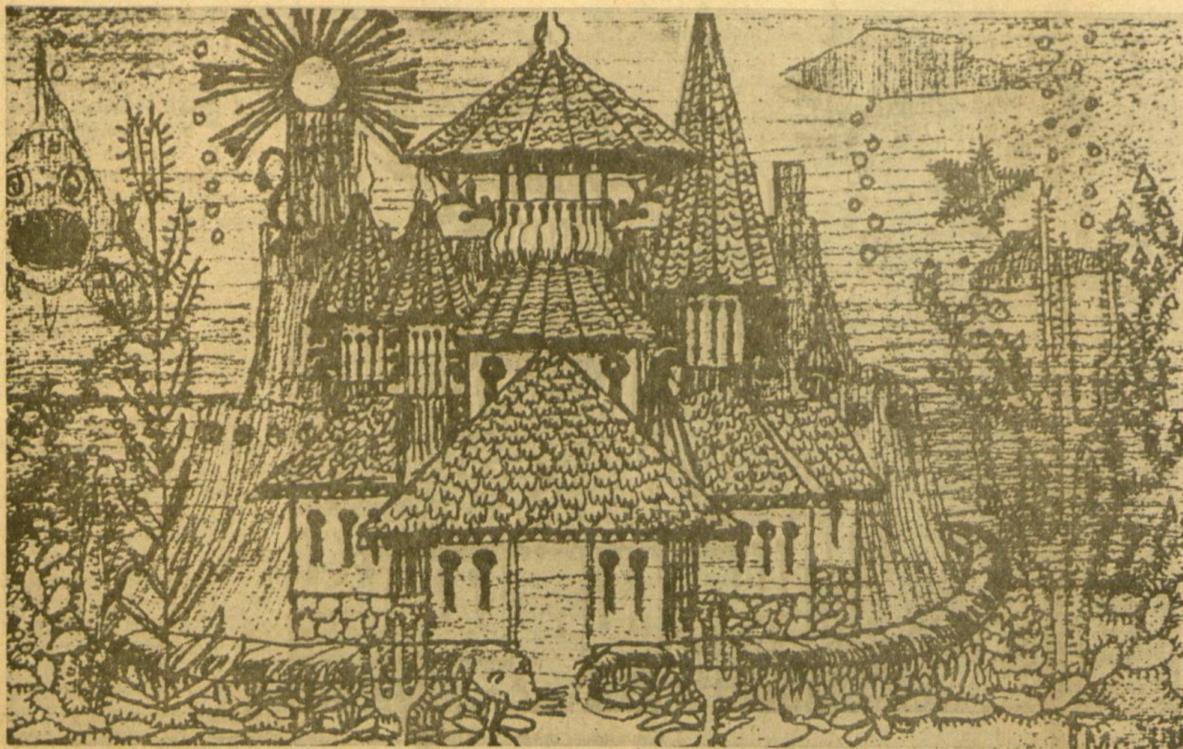
Of. Tel. HE 4-2123, Namų GI 8-6193
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Prilimnėja ligonius tik susitarus
Val. 2-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Trečiadienį ir šeštadienį uždaryta

Tel. Pilsospekt 6-9400
DR. ONA VASKEVIČIUS
(VASKAS)
GYDYTOJA IR CHIRURGE
8648 South Albany Avenue
Val.: pirm., antradienį, ketv. 6-8 val. vak., penkt. ir šeštadienį 2-4 popiet. ir kitu laiku pagal susitarimą

Tel. ofiso PR 6-6446, rez. HE 4-3150
DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Val.: 2 iki 4 v. p. ir 7 iki 8 v. v. Treč. ir šeštadienį pagal susitarimą

DR. PETRAS ZLIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6449 South Pulaski Road
Ofiso tel. 787-2141 Namų 636-4850
Val.: pirmad., antradienį, penktadienį, 1-4 ir 6-8 v. v. ketvirtadienį 6-8 v. vakaro Šeštadieniais 11-1 val. popiet.

SKELBKITĖS "DRAUGE"

M. K. Ciurlionis

M. K. Ciurlionio nebaigta opera "Jurate", 1909 m.

Apie lietuvišką scenografiją

Prieš kiek laiko Draugo kultūriniam priede teko apžvelgti stebėtojo teisėmis absurdo teatro prigimtį. Dar tada aš turėjau sumanymą apžvelgti absurdo teatro scenografiją. Tai yra įdomi ir patraukli ekskursija į tą meną, kuris ir vėl artėja į simpatines, viduramžines formas, naudotas scenoje prieš ketvirtą šimtmečių. Betgi ar nebūtų tai prabanga mums rašyti ir domėtis temomis, kurios taip toli nuo mūsų artesnių reikalų?

Šiame rašinyje aš norėčiau irgi stebėtojo mėgėjo privilegija sustoti ties lietuviško teatro scenografiniais siekais, ties dalykais, kurie, lankant ir stebint veikalą, neatskiriama mums nuo veikalos sampratos. Tačiau tai nėra nedalioji veikalos dalis, bet tik savaiminga ir dažnai sauališka rodomosios, materialinės scenos veikalo dalies interpretacija.

1960 metais šiek tiek lietuviško sceninio meno sritį Vilniuje išleista Lietuvių nacionalinės ope-

ros studija (Muzikologas St. Yla). Bet ji buvo skirta daugiau operos muzikinei prigimčiai aptarti. Knyga, gal būt, buvo pirmoji kregždė, labai bendrai palietusi scenografiją. Be to, knygos turinį labai nuvertino jos polemiskieji pobūdžiai, stengiantis priešokupacinį periodą paversti neužtarnauto vargo mokykla.

1964 metais Lietuvių enciklopedijos 27-tame tome Stasio Santvaro studija pristatė temą pakankamai išsivildintą, su enciklopediniu santūrumu, bei su daugeliu esminių istorinio bei meninio vystymosi bruožų.

Pagaliau 1968 metais Vilniaus Vagos leidykla išleido "Lietuvos scenografiją". Tai monografija, kurią parengė keli scenografai ir muzikos kritikai, bei teatrologai. Keli jų yra kompartiečiai, ir ta priežiūrinė teisė, gal būt, kai kur

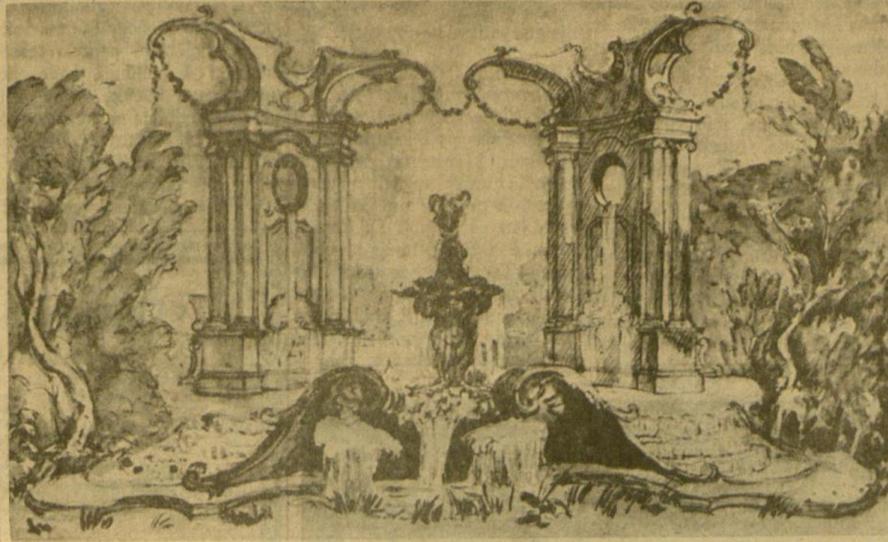
JURGIS GLIAUDA

įvėlė režiminės ortodoksijos prieskonį. Bet, esminiai imant, monografija yra įdomus bandymas suimti į trisdešimtį smulkoko teksto puslapių scenografinę lietuviško teatro patyrimą. Monografijos turinys atpasakotas rusų, anglų, prancūzų ir anglų kalbomis, kas rodo, kad veikalui skirta plačiau reprezentuoti lietuvišką scenografiją. Tačiau 3000 tiražas tartum susikerta su platus pristatymo tikslu. Redakcinėje komisijoje: Pranas Gudynas, Vytautas Palaiva ir Regina Songailaitė. Tekstą parašė Jonas

tė mūsų scenos dailėje iki 1944 metų detalčiau, o vėliau, kiek leido gauta medžiaga iki 1964 metų.

Visa tai matyti iš monografijos schemas. Ji, kiek sueina su S. Santvaro apžvelgta era, mažai skiriasi nuo LE tekstų. Ir neuostabu, kaip rašo redakcija "greta prityrusių vyresniosios kartos teatrinės dailės meistrų per pastaruosius du dešimtmečius išaugo ištisa plejada jaunų talentingų dekoratorių."

Lyginant pateiktas nuotraukas, su tuo tenka ir sutikti. Pirmieji Lietuvos teatro metai paliko neištrinamą pėdsaką teatrinio meno tradicijoms. Didesne dalimi okupacinio periodo daili-

F. Silerio tragedija "Plešikiai", 1928 m. V. Didžiokas

Gyvos intrigos romanas

Netaip jau dažnai būna, kad kataliko rašytojo veikalas Amerikoje taptų labiausiai perkama knyga. Šio garso susilaukė Graham Greene romanas "Travels with My Aunt". (išleido The Viking Press, Inc., New Yorke. 1969 m. 244 psl. 595). Dar iki paskutiniųjų savaičių veikalas buvo "best-sellerių" sąrašė.

Knygos antraštė primena Steinbecko "Travels with Charley", tik šis Graham veikalas savo intriga toli pralenkia minėtąjį Steinbecko. Steinbeckas — didelis talentas, Pulitzer (už "The Grapes of the Wrath") ir Nobelio premijų laureatas, bet amžius jau jam buvo savo antspaudą uždejęs, ir tos jo kelionės su šuneliu išėjo sausokos, be intrigos.

Kas kita šis Greene veikalas. Intriga — skaitytąją pagauant. Vaizdai bėga kaip ekrane, veikalas savo vaizdumu visai tinkamas pagrindu filmo scenarijui. Siužetas — gyvenimiškas ir iš mūsų laikų. Pensijon išėjęs bankininkas keliauja į Paryžių, Istanbulą. Teta palaipsniui atskleidžia eilę savo romantiškus išgyvenimus, išryškindama, kad tikrumoj ji ne bendrakerelio teta, o motina. Tariamoji jo motina, pridengdama sesers suklypimą, sutiko tekė-

ti ir jį priimti už sūnų. Dialogai pasižymi kūrybingu gyvumu. Itrauktos visos moderniškos temos: ir narkotikų slapstas skleidimas, ir marijuana, ir spekuliacija, kriminalai, ir hipiška bendrakerelivė mergina ir t. t. Ir visi personažai tokie gyvi, tikrovės tipai, psichologiškai atkurti. Skaitai knygą, ir jauti, kad tai didelis mūsų laikų talentas.

Graham Geene, 1934 m. atsivertęs į katalikybę ir net kai kuriems žurnalams davęs religinių straipsnių, savo kūriniuose randa vietos religijai, net ir romane užbaigia dvieliu: "Dievas yra danguje; viskas tvarkoje su pasauliu". O tačiau jo vaizduojamas pasaulis yra labai slidus. Autorius, atrodo, lyg ieško populiarumo klystkeliose besiblaškančiuose žmonėse, ir jo šis veikalas jau ne vien realizmas; daug kur autorius eina asmenimis ant pat briaunos, nuo kurios slystelėjus, jau grimstų į nuosaikų pornografišką liūną. Autorius to išvengia minėdamas slidžius faktus, bet vengdamas detalių ir duodamas suprasti, jog nemoralumas — neigiamybė. Bet veikalas jau pasitaiko ir keturių (anglišku) raidžių žodžių ir buduarinių posakių. J. Pr.

Mackonis, dar bendradarbiavo Gražina Aleksienė ir Eduardas Jūrėnas.

Knygoje duoti poros eilučių aptarimai beveik visų dailininkų, kuriems teko reikštis scenografijos srity ir jų atvaizdai, gyveniminės datos. Be to duota apie 180 dekoracinių ir kostiumų nuotraukų, kurių bent pusė yra spalvotos. Visa tai padaro leidinį jau rimto pažinimo šaltiniu net iš jo išvaizdinės pusės.

Knygos redaktoriai gana kukliai pristatė veikalą, girdi, jis "pirmas bandymas nors trumpai apžvelgti visą Lietuvos teatrų dailės kelią — nuo pirmųjų jos užuomazgų iki mūsų dienų".

Tai, suprantama, buvo mažytis prasilenkimas su tiesa. S. Santvaras konceptyviai apžvelgė kaip tikrai visa tai, kas išsivys-

ninkai, aiškiai sukaustyti socialistinio realizmo dogma, tūpčiojo vietoje, be senųjų meistrų drąsos, polėkio ir kūrybinio entuziazmo.

Monografija negali pretenduoti į išsamumą pavaizduoti sceninį dekoratyvinį meną dėl Lietuvos viduramžinio teatro scenarinių pavyzdžių stokos. Tenka galvoti, kad viduramžinis mūsų teatras sekė vakarinius pavyzdžius. Religinio teatro scenas reikėjo gi užpildyti scenevaizdžiu ir aktorius apmęti kostiumais. Taip vadinamas monografijos "būdžiavinis" teatras turėtų atstoti vakarinį teatro erudito tipą, kaip pakaitalas religinei scenai. Abi tos populiaros vėlujų viduramžių teatro atžalos veikė Lietuvą. Tai įdomiai erai tačiau teatrandame mažiausiajį dėmesį. Ir kada-tos eros duomenų beveik

nors mūsų rūpestingieji fondai talkins jam tą medžiagą išleisti. Visas tas periodas išsivijęs studijose (St. Santvaras, V. Žukauskas, LE, etc.) pristatomas plačiau ir esmingiau, kaip kad toje Lietuvoje scenografijai skirtoje monografijoje. Tai skamba gana paradoksiškai, bet taip jau yra.

Antikinę vaizdinę vertę tačiau turi monografijoje 1754 metų graviūra, vaizduojanti U. Radvilienės vaidinimą "Zaisminga meilė". Nuo 1806 metų knygoje tilpo A. Smuglevičiaus dekoracinių eskizų, skirtas nežinomam pastatymui. Tai, deja, ir viskas, kas iš tos mūsų neva antikinės teatrinės eros randama knygoje. Tenka stebėtis, kad turint po ranka Vilniaus ir Lietuvos dvarų archyvus, dargi atitinkamus rusiškus archyvus, atrasta tik tokie

Aleksandras Radžius

SODŲ ELEGIJA

O, sodai,
Windsoro paskendę sodai,
ir Longwoodo gėlynai stikluose,
lauk'at vasaros
ir žalio vėjo
ir džiaugiatės drauge
nu plūstančia miņa:
iš gelmių
jūm parnešė mėnulį.

O, sodai,
tėvškie pavargę sodai,
kamenai nukankinti
vėjų mėlynų,
liūd te drauge
su vystančia žeme:
kas jūm atneš mėnulį
iš gelmių?

Vanduo nebedainuoja,
padangė nebeskamba,
ledinis laikas rieda pamažu.
O, sodai,
firmamento sodai,
atneškite mėnulį
iš gelmių.

NEMIGA

Vulkano kalvė
skamba

ant priekalo plakama naktis,
Už lango virpa
liepsnų kankinama tamsa.
Rausvoj agonijoje
kaip man užmerkt akis
ir sugrįžt į kraštą,
kur švelni tamsa
ir tyli naktis...
(Sakyki, daktare,
kodėl į smilkinius
įsimotė Vulkano kalvė?)

TAIKA

Auksinio Slėnio upėje
visą dieną
maudosi balti balandžiai
ir juodi varnai.

Auksinio slėnio upėje sruvena
meilės vandenėlis.
klausinėja pilkų vėjų,
o balti balandžiai
kur surasti baltą plunksną
juodiems varnam?

— Kam ieškote, kam klausiate:
balti balandžiai, —
baltos plunksnos...

Aukšti krantai
rausta vakaro žaroj,
Auksinio Slėnio upė
rausta
nuo baltų balandžių kraujo.

Dokumentai apie kovą dėl kultūros laisvės Rusijoje

Kiekvienas kultūrininkas ir visuomenininkas turėtų susipažinti su naujai pasirodžiusiu leidiniu: "In Quest of Justice. Protest and Dissent in the Soviet Union Today" (išleido Praeger leidykla New Yorke, 1970 m., 476 psl., 10.95 dol.). Tai rinkinys faktų, dokumentų, teismo procedūrų, protesto raštų prieš Sovietų prievartą. Gal tai bus pirmas toks kruopštus rinkinys šios rūšies dokumentų iš paskutiniausių metų. Šį rinkinį sudarė A. Brumberg.

Išvade jis duoda opozicijos Sovietų Sąjungoje istorinį aptarimą; S. Monas rašo apie inžinierius — kankinius, S. Weiner atskleidžia sovietinio teisingumo sukumus, G. Luckyj informuoja apie priespaudą Ukrainoje, o P. Reddaway išveda paralelę tarp įstatymuose skelbiamos religijos laisvės ir tarp gyvenime praktikuojamo persekiojimo.

Šie visi referatai teuzima 79 pirmus puslapius. Antroji knygos dalis — dokumentai, o trečioji — pagrindžio literatūros gabalai. Dokumentų dalyje randame gen. Grigorenko raštus, Litvinovo pareiškimus, Ginzburgo žodį, pasku-

tinę pagrindžio žurnalo redaktoriaus Galanskovo kalbą teisme, 52 mokslininkų protesto raštą prieš kreivą teismą rašytojams, Ginzburgo motinos laiška, 95 matematikų prašymą užtariant psichiatrinę ligoninę uždarytą Jesenina-Volpina, dvylikos komunistų vadų atvirą laišką prieš ne-teisingumus politiniuose teismuose ir prieš mažosioms tautoms už geležinės uždangos rodama diskriminaciją.

Čia randame Solženicino, Tvardovskio laiškus, protesto raštus už geležinės uždangos prieš Čekoslovakijos okupaciją ir t. t.

Trečioji knygos dalis skirta ištraukoms iš slaptųjų — pagrindžio žurnalo Sovietų Sąjungoje. Čia yra istorinių ir politinių raštų, literatūrinės kritikos (Siniavskio, Kopelevo), novelių ir ypač gana daug tos pagrindžio poezijos — Galanskovo, Achmadulinos ir eilės kitų.

Siekiantiems pažinti dabarties Sovietų Sąjungos pagrindžio rašytojus, kovotojus dėl laisvo žodžio ir dėl laisvesnės santvarkos, šis veikalas yra tiesiog informacijų ir šaltinių turtingos kasyklos. J. Pr.

unikalniai trupiniai.

Taip pat tenka prileisti, kad įveiktų teatro scenografiniai duomenys netiko monografijai. Neįsimta iniciatyvos rasti ir užsienio trupių gastrolijų vaizdinės medžiagos. Nėra ir scheminės medžiagos, kuri labai išaiškina scenografinės erdvines sąlygas. Tikslai dalinai ta pati 1754 metų iliustracija teikia scheminės scenografijos sampratą.

Užsieninės scenografinės studijos niekad nevengia schemų. Tai įgalina tyrinėtoją netikėti susitikti su scenografinė medžiaga en face, bet jos projekcijoje erdvėje. Taip mes suvokiame antikinio graikiškojo teatro sceną, prosceniumą ir proscenioną, kurie buvo pastato esmė. Lygiai dra matiškas Lloyd Wright teatras nebūtų suvokiamas be jo hexagonalinės struktūros įvairiuose pūviuose. Antika ir modernizmas čia sueina prezentacijos metoduose. Tai yra neatskiriama sąlyga išsamiai ir scenovaizdžio bei scenos dekoracinio meno sampratai. Be šių detalių ir monografija įgauna populiaros, ne akademinės studijos vaizdą.

Šioj monografijoj apimta daugelis paskirų vaidyklų. Čia paminėtas, be dėmesio, J. Vaičekas "Skrajojamas teatras", "Vilkolakis", "Kauno teatras", kuris tačiau nevadinamas jo oficialiu "Valstybinis teatras" vardu. Tai jau aiškiai nusižengimas istorinei tiesai

bei objektyvumui.

Vėlesniame periode visiškai išjungtas išsivieškasis teatras, drama ir opera. Jie, kaip lygiai ir ankstesnieji išsivieškieji teatrai prieš pirmąjį karą, pasmerkti visiškai nutylėjimui. Turint metodo praktiką, tuo kaip tik ir nusikalstama pasiimant metodui: vienur smulkiai detalė, kaip tie "puđuoti angelėliai" yra svarbi, kitur dviejų dekadų išsiviję teatrinė veikla yra terra incognita.

Geras šios monografijos nuopelnas yra alfabetinis 68 scenos dekoratorių vaizdas. Ta masė labai įvairi. Čia architektonikos žinovai, spalvingos dekoracijos kūrėjai, kostiumų ir šviesų atradėjai, netgi lietuvių teatro tvarkytojai. Toje margoje masėje tilpo sėkmingai atrasti trys Lietuvos scenos dekoratoriai iš aštuonioliktosio šimtmečio laikų. Kita masė turi išsirašę į savo tarpą mūsų dailininkus, kuriems scenografija nebuvo būdingu jų meno požymiu: Adomas Varnas, J. K. Ciurlionis, net ir A. Galdikas... Aplamai, Nepriklausomos Lietuvos periodas davė scenai 32 dailininkus. Okupaciniame periode, sekant pavardes atėjo 24 dailininkai, daugiau ar mažiau gavę scenografinę specializaciją. Atėjo dar 8, kaip rusų tautybės imptas, labiau pritaipę prie rusų teatro Vilniuje, bet šioje monografijoje (Nukelta į 4 pusl.),

APIE LIETUVIŠKĄ SCENOGRAFIJĄ

(Atkelta iš 3 pusl.)

fijoje neiškirti iš lietuviškos scenografijos arenos. Ir Nepriklausomos Lietuvos laikais lietuvių scenografijoje neišdildomus pėdsakus paliko Aleksandras Benua, Mstislavas ir Vsevolodas Dobužinski. Iš tarybinių rusų dailininkų kai kurie užgriebe ir lietuvių sceną. Aišku, atėję iš kitur, jie neturi tradicijų su jau sugulėjusiomis lietuvių scenos apraiškomis. Pvz. Igoris Ivanovas, baigęs Leningrado Repino dailės instituto dekoracijos studiją nuo 1965 metų tapo LTSR Jaunimo teatro vyresniuoju dailininku. Ky la provokacinis klausimas: argi, įvedus specialias scenografines studijas aukštosios dailės institucijose, būtinas yra Igoris Ivanovas LTSR Jaunimo teatrui vadovauti lietuviškųjų veikalų scenografijos laukui? Tai tačiau išeina iš menai taikomos sferos, nes ypatingai rusai dailininkai davė nemažai mūsų scenografijai ir Nepriklausomybės periode.

Imdami pažintine verte šio leidinio naudingumą, mažai suklusime, sakydami, kad pusė pristatytų scenos dekoracijų bei kostiumų priklauso nepriklausomos valstybės laikotarpiui.

Laisvųjų ieškojimu ir laisvos talento aplinkos sąlygos padarė tą periodą toki kūrybingą. Iš tikrųjų tai nebuvo dviejų dekadų periodas, nes pirmaisiais metais, kada buvo superkami Tilžėje su bankrutavusios operetės kostiumai, kada tebuvo tikti keičiamos kulšios ir iš vieno pastatymo imamos kitam, negalėjo būti ne kalbos apie bet kokį scenografinio principo taikymą.

Dar laisvos valstybės metu paskelbtos V. Didžioko, J. Tallat-Kelpšos apybraižos apie teatro steigimą nurodė ir tas nepaprastai skurdo aplinkybės. Bet jau nuo maždaug 1928 metų M. Dobužinskio, O. Dubeneckienės-Kalpokienės, A. Varno, vėliau, A. Benua, A. Galdiko, L. Truikio, S. Ušinskio, A. Andriūso, V. Didžioko ir kitų atėjimas į pirmąjį lietuviškos scenografijos tarpinį atnešė tokią gausią stilių, tiek interpretavimo niuansų, lietuviško kolorito ir savų spalvų, kad ir vėlesnieji metai neišsimuše ir negali išsimušti iš to pirmojo ir kūrybingiausio scenos apipavidalinimo įtakų.

Netenka abejoti, kad monografijoje pristatoma iliustracinė medžiaga ima ryškiausius pavyzdžius, ir pusė iliustracinės medžiagos atitenka laisvojo teatro periodui. Kita pusė skirta okupacinio teatro laikmečiui. Visa tai yra čia, kaip ir kiekvienoje kūrybinio pasaulio srityje, privalomo socialistinio realizmo diktatas.

Scenografijos menas, kaip randa jo specifikacijos žinovai, turi atskirus savo žanrus. Taip opera ir operetė skiriasi savo tarpe. Drama, komedija ir farsas turi savo niuansus. Scenos dekoravimo esmė turį ryšį ir su veikalų žanru. Vienaip tenka traktuoti farsos scenos dalį, kitaip reikia vertinti nuopelnų gradaciją, taikant sceną oratorijai. Šioje monografijoje nėra nei užsiminta apie scenografijos žanrą. Viskas sudėta grynai chronologine abėcėlės tvarka, kas labai mažina pažintinius veikalų duomenis.

Esminiai kūrinio bruožai sprendžiami ne vien tik tekste ar partitūroje. Dramoje scenografiniai nuoveikiai eina kontra-punkto akcentais. Operos scenografinė dailė sutirština partitūros skambėjimą. Buvo daug, bet gana nevaisingų pastangų, atskirti scenografiją nuo kūrinio. Tačiau tradicinis scenos kūrinio sąitas su scenografija neatrodo, kad geitai būtų niveliuotas. Žanrinis momentas čia pabrėžtinai kaip savaiminga tyrimų sritis. Čia yra sa va specifika ir netgi formos.

Veikalų autoriai labai dažnai nustato formas ir specifiką, aprašydami reikiamas dekoracijas. Kartais tas aprašymas užima po-

ražą puslapių, kartais jis lakoniškas, bet jis nustato esminį ryšį scenovaizdžio ir veikalų teksto. Scenografijos kūrybinio akto nuopelnas glūdi tame, kaip dekoratorius interpretuos veikalą autoriaus įgeidį, kiek savo, naujo ir kitų nepakartojamo jis įneš į formą, spalvą, šviesas, stilių, kiek jo scenovaizdis prakalbės į žiūrovą, sukrešdamas jį, nuteikdamas lyriškai, brutaliai, polėkiškai, ar linksmai sarkastiškai...

Veikalų autoriaus nurodymai tad yra interpretacijos sferoje. Bet kada interpretatorius ima alsuoti kūrėjo dvasia, mes kalbame apie scenografinį meną. Tada dekoracijos ir kostiumai pergimsta kita prasme. Scenografija, nelyginant choreografija — tas pat baletinis numeris, bet savas gali būti kiekvienas to numerio pas.

Scenografinį žanrą monografijos autoriai kai kur nujaučia be ryškesnio akcento. Pvz. teksto pasąžas apie D. Klebanovo baletą "Svetlana" pažymi, kad dekoratyvinis apipavidalinimas buvus pernelyg paradiškas (psl. 29). Ž. Ofenbacho "Hofmano pasakų" muzikos lyrizmas asocijuojasi su grakščiu piešiniu (psl. 29). Tokios užuominos atrandamos kai kur, bet tai neprovokavo autorius kaip tik ir pabrėžti sistemos ir klasifikacijos principu žanrinę scenografijos specifiką. Probėginė statistika iš šios knygos leidžia atrasti, kad lietuvių autorių (opera, drama ir baletas) per okupacinį periodą buvo išvesta scenon trisdešimt vienas veikalas. Čia, aišku tie išskirtiniai pastatymai, kurie verti didesnio studijinio dėmesio. Rusų autorių vis dėlto yra persvara lietuvių teatrų scenose. Rusų autorių veikalų (opera, drama, baletas) yra trisdešimt šeši. Prileisdami tam tikrus tokio probėginio skaičiavimo nepatogumus, be klaidos galima tvirtinti, kad pastatymuose, kurie verti scenografinio žinovo dėmesio lietuvių ir rusų autorių yra per pus. Kiekvienas lietuvių autoriaus pastatymui priešpastatomas rusų autoriaus veikalas. Ši proporcija gali keistis pastatymų masėje, pakartojimuose, lokalinių teatrų repertuare. Bet reprezentacinis ir užsienio kalbomis akcentuotas savo platesnei rinkai leidinys pateikia tuos fifty-fifty davinis, labai ir politiniai būdingus, esant aneksijos padėtyje.

Pagaliau šiame leidinyje pristatomi apie keturiasdešimtį kitų daugiausia vakariečių bei amerikiečių autorių, dažniausiai operinio žanro, kurie čia eina politinio - cheminio neutralizatoriaus vaidmenį.

Su visiu tuo tačiau galime su tikti, prisimimus, kad ir nepriklausomybės periode lietuvių ir svetimųjų proporcija nedaug kalbėjo

savųjų naudai. Tačiau ten buvo išlaikyta santūri proporcija tarp pačių svetimųjų, neteikiant ypatingos pilybės rusų autoriam. Todėl šis veikalas iškelia tą jau politika persunkta momentą netgi tokioje atrodė visai nepolitiniėje studijoje. Gi repertuaro orientyras aiškiai pažymi, kad repertuaras yra rusofiliškai, tiksliau ruso-sovietofiliškai orientuotas.

Daugelis naujųjų dekoratorių ankė sovietinės scenografinės studijas. Ir šios monografijos autoriai lankė panašias studijas. Todėl įtaka iš politinių centrų nekeliama mažiau abejonės. Rusų sceninio meno nuopelnai pasauline prasme yra milžiniški. Lietuvos scenos turis čia gali būti tiesiog sutriškintas talentingumu ir interpretacijos lavina. Ir tas faktas, kad lietuviška scena ir okupaciniai politinio momento eroje ir meniškos galios disproporcijoje dar ieško savitumo ir savės, užtikrina jos gajumą. Aišku be iliuzijų, kad viskas, ko ji ieško, ir viskas, ką ji atranda, yra liberaliai (dabar) praktikuojamo socialistinio realizmo rėmuose. Tautinis savo forma, bet socialistinis savo turiniu menas liks visad meno surogatu. Tai yra ribotos galimybės. Kosmopolitinis savo forma ir individualus savo turiniu menas visad buvo ir visad bus jėga, kuri judins pasaulius. Tautinė forma čia nebus tikrai individualumo sritis.

Reikia su džiaugsmu pasakyti, kad scholastinis socialistinio realizmo diktatas lietuvių scenografinėms medžiagoms matome, kad keturių dekadų lietuvių scenografija yra banguojantis didelio ežero paviršius, lauzyta koordinacinių tiesioji, netgi sukūringos rakties žaibai, kurie kartais spindinčiai nušviečia aplinką ir kūrinio mintį, kartais tik silpnais gaisais blykčioja akiratyje. Ir tikrai šis mano patetiškumas bus suprantamas kiekvienam, kas su meile ir dėmesio stebės šios monografijos duomenis.

Pradėkime pastebėti, kaip jau visad gyvenime, tam tikrus defektus, kurie, mano nuomone, būdingi savo neišvystytai atradimais. (Tai viskas liečia okupacinę sceną). Taip, V. Mazuras Vinco Krėvės apsakymo "Raganius" inscenizacijai 1965 metais panaudojo Sibiro šamanų motyvus. Miniatiūrinės luasi-lietuviškos saulės visiškai sunyksta poli-neziškai traktuojamo šamano temoje. D. Kopustinskaitės-Matai-

manomą supuolimą su anksčiau Tamošaičių atrastu viaizdavimo būdu, kur kontūrai įsirežia lyg vitražinės linijos. G.Vajegaitė, 1957 metais iliustruodama scenoje A. Vienuolio pjesę "Prieblandoje", visiškai priartėja prie Stanislavskio ir Nemirovič Dančenko išpuosėlėtos manieros, tuo būdu atsigriždamas į Mchat archyvus. Sunku žavėtis R. Songailaitės 1963 metų operos "Aida" paralėlėm, nuneinančiom į žemėjančią perspektyvą. Iškyrus egiptiškumą piešinius senoje "egiptiškumo" tenka pasigesti. J. Jankaus B. Gorbulskio satyrinės operos "Frank Kruk", 1959 metais apipavidalinimas dvelkia visiškai karikatūra, sutinkama dažnai ne kur kitur kaip dažno amerikinio periodinio leidinio būtinai rezervuotoje dienos aktualijoms karikatūroje.

Tačiau ir visa tai tėra tikrai taškai, ties kuriais sustoji su tam tikru nepasitikėjimu, bet su įsitikinimu, kad tai reguliarus nepaįdarumas, nenuneigias toli gražu dailininko talento.

Vis dėlto nepalyginamu puikumu šioje monografijoje šviečia "seno", polėkiško periodo scenografiniai laimėjimai, kada lietuvių scena išžengė iš nieko ir tapo nenuginčijama vertybe. S. Ušinskio 1933 metų B. Dvariono baletu "Piršlybos" scenografinio meno fejerverkas. M. Dobužinskio J. Karnavičiaus operos 1937

metais "Radvila Perkūnas" dekoracijos. L. Truikio 1936 metų A. Račiūno operos "Trys talismanai" dekoracijos. Nepalyginamosios savo spalvomis A. Galdiko dekoracijos 1933 metais J. Gruodžio baletui "Jūratė ir Kastytis". R. Kalpokas, V. Didžiokas, T. Kulakauskas, O. Dubeneckienė-Kalpokienė, P. Kalpokas, V. Dubeneckis, M. Dobužinskis, S. Ušinskis, A. Gudaitis, V. Palaima — pristatomi savo darbų reprodukcijomis. Tuo patvirtinama jų ir kt. įtaka į tolesnę lietuvių scenografijos raidą.

M. Dobužinskis J. Karnavičiaus opera "Radvila Perkūnas", 1937 m.

metais filmui-baletui taikomose vitražinės prigimties škieuose 1965 m. jaučiasi netgi dailininkų Tamošaičių mozaikiniai-vitražiniai motyvai. Tai yra gera, bet tai implikuoja sekimą be savitumo poieskio. M. Bulakos scenovaizdis Arthur Miller pjesei "Death of a Salesman" (dabar-tinėje lietuviškoje transkripcijoje išvirtusiai į "A. Milleris, Komivojažerio mirtis") režia akis amerikiečio Joseph Hirsch sekimas, kuris apipavidalino tos pjesės teatrinių skelbimą, vėliau patekusį, pjesei išpopuliarėjus, į pasaulio spaudą. Bet Hirsch buvo arti esmės, kada mažo, menko ir tamsaus namelio fone pastatė grašiai išdygusį dangorėžį, o Bulaka padarė iš to dangorėžio kažką panašaus į Asirijos šventyklą. Čia mes ir matome tą ryškų pavyzdį, kada scenografija savavališkai ir be veikalų esmės įvesta scenon, nepapildo teksto savo kontrpunktą, bet desorientuoja žiūrovą savo disonansu, harmoniją paversdama kakafonija. Reikia jau išskirti "revoliucinių" ieškojimų prileisti, kad ir kakafonija gali sutilpti harmonijoje.

F. Linčiūtės 1966 metų W. Shakespearo tragedijos "Antonijus ir Kleopatra" kostiumų škiecai neteikia pasitikėjimo, ypač pažvelgus į romėnų Antonijų, aprengtą tunika, toga ir atžymėtą gulbės piešiniu ant krūtinės. Vėlgi jau paminėtoji D. Kopustinskaitė visiškai priartėja prie vitražinio Tamošaičių metodo, ilius truođama J. Miliutinio "Ciantos pabučiavimą" arba E. Rudzinskio "104 puslapiai apie melą". Tai atžymima be priekaišto, kaip i-

manomą supuolimą su anksčiau Tamošaičių atrastu viaizdavimo būdu, kur kontūrai įsirežia lyg vitražinės linijos. G.Vajegaitė, 1957 metais iliustruodama scenoje A. Vienuolio pjesę "Prieblandoje", visiškai priartėja prie Stanislavskio ir Nemirovič Dančenko išpuosėlėtos manieros, tuo būdu atsigriždamas į Mchat archyvus. Sunku žavėtis R. Songailaitės 1963 metų operos "Aida" paralėlėm, nuneinančiom į žemėjančią perspektyvą. Iškyrus egiptiškumą piešinius senoje "egiptiškumo" tenka pasigesti. J. Jankaus B. Gorbulskio satyrinės operos "Frank Kruk", 1959 metais apipavidalinimas dvelkia visiškai karikatūra, sutinkama dažnai ne kur kitur kaip dažno amerikinio periodinio leidinio būtinai rezervuotoje dienos aktualijoms karikatūroje.

Tačiau ir visa tai tėra tikrai taškai, ties kuriais sustoji su tam tikru nepasitikėjimu, bet su įsitikinimu, kad tai reguliarus nepaįdarumas, nenuneigias toli gražu dailininko talento.

Vis dėlto nepalyginamu puikumu šioje monografijoje šviečia "seno", polėkiško periodo scenografiniai laimėjimai, kada lietuvių scena išžengė iš nieko ir tapo nenuginčijama vertybe. S. Ušinskio 1933 metų B. Dvariono baletu "Piršlybos" scenografinio meno fejerverkas. M. Dobužinskio J. Karnavičiaus operos 1937

metais "Radvila Perkūnas" dekoracijos. L. Truikio 1936 metų A. Račiūno operos "Trys talismanai" dekoracijos. Nepalyginamosios savo spalvomis A. Galdiko dekoracijos 1933 metais J. Gruodžio baletui "Jūratė ir Kastytis". R. Kalpokas, V. Didžiokas, T. Kulakauskas, O. Dubeneckienė-Kalpokienė, P. Kalpokas, V. Dubeneckis, M. Dobužinskis, S. Ušinskis, A. Gudaitis, V. Palaima — pristatomi savo darbų reprodukcijomis. Tuo patvirtinama jų ir kt. įtaka į tolesnę lietuvių scenografijos raidą.

Okupacinio periodo atstovai yra iliustracinėje leidinio medžiagoje G. Bagdonavičius, V. Norkus, J. Surkevičius, M. Labuckas, J. Jankus (puikus "Meilė trims apelsinams" vaizdavime), J. Vitutis (labai agitacinis Zemaiteis "Marti" inscenizacijoje), M. Bulaka, R. Vinciūnas (davęs daug erdvės Ibseno "Smėklose"), R. Songailaitė (naiviai agitacinė V. Klovos operoje "Duktė", apsagsčiusi riterius hitlerinėmis svastikomis), J. Tautanskienė (sėkmingai dramatiška), A. Grigorjanas, lyriškasis F. Navickas, V. Mazuras, J. Geičytė (parodomoje iliustracijoje S. Dalį temų sekėja), M. Bespalova, S. Lukackis, J. Malinauskaitė, L. Kirlytė, R. Lukšas, M. Percovas, V. Gata-vynaitė, D. Kopustinskaitė-Matai-tienė, G. Zalalis, I. Ivanovas, P. Linčiūtė, A. Tarabilda, A. Pili-pavičius, S. Kanaverskytė.

Tai lietuvių scenografijos derlius kronologine slinktimi, pagal šios monografijos struktūrą. Čia kaip visad pastebima autorių tam tikra predilekcija vieniems, minint jų vardus ir pristatant jų vardus daugkartiniai, čia ir arđai, kurie tik blykstelia tekste be ryškesnės užuominos apie jų talentą. Tenka manyti, kad tai buvo tik epizodiniai vardai, bet, žinant sąlygas, galima spėlioti ir kitaip.

Aukščiau paminėtoje St. Ylos knygoje "Lietuvių nacionalinė opera" (1960) herojiškasis nepriklausomybės periodas teatro ir scenografijos raidoj buvo tartum prarytas tylos įščių. Teatro išsirtuliojimas buvo sugriebtas nuo primityvių 1904 metų sąlygų. "Buržuazinio režimo metus" pa-

(Nukelta į 5 pusl.)

PARDUODAMI IS MODELINIŲ NAMŲ BALDAI 30% iki 50% nuolaida Galima pirkti dalimis ir išmokėtina! SOUTHWEST FURNITURE CO. 6200 S. Western Tel. GR 6-4421

FRANK'S TV and RADIO, INC.
3240 SO. HALSTED STREET Tel. — CA 5-7252
DIDELIS PASIRINKIMAS IVAIRIAUSIŲ TELEVIZIJOS RADIO STEREO APARATŲ PARDAVIMAS IR TAISYMAS SPALVOTOS TELEVIZIJOS APARATAI

Kas tik turi gerą skonį,
Viską perka pas Lieponį!
LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI
J. LIEPONIS
FURNITURE CENTER, INC.
Marquette Pk., 6211 So. Western PR 8-5875
Pirmadieniais ir ketvirtadieniais nuo 9 iki 9:30. Kitom dienom nuo 9 iki 6 val. vakaro. Sekmadieniais uždaryta.

M. Dobužinskis V. A. Mocarto opera "Don Juanas", 1933 m.

Chicago Savings and Loan Association NEW RATES

FEDERAL SAVINGS AND LOAN SAFETY OF YOUR SAVINGS INSURED INSURANCE CORPORATION

Sąskaitos apdraustas iki \$20,000

6% PER ANNUM OF \$5000.00 OR MORE ON CERTIFICATES 2 Year Maturity	5 3/4% PER ANNUM ON CERTIFICATES OF \$1000.00 One Year Maturity
5 1/4% PER ANNUM ON CERTIFICATES OF \$1000.00 OR MORE 6 Month Maturity	5 1/4% PER ANNUM ON 90 DAY NOTICE PASSBOOK ACCOUNTS \$100.00 Minimum
	5% PER ANNUM ON ALL PASSBOOK ACCOUNTS

DIVIDENDS COMPOUNDED DAILY PAID QUARTERLY

Chicago Savings & Loan Assn.
JOHN PAKEL, Sr. Chairman of the Board
6245 SO. WESTERN AVE. TEL. GR 6-7575
HOURS: Mon. 12 P.M. to 8 P.M. Tues 9 to 4. Thurs and Friday 9 to 8. Sat 9 to 12:30

ATEITININKIJOS ŠEŠIASDEŠIMTMEČIUI

Lietuvos kankiniai

P. NARUTIS

Kai Romoje pašventina Kankinių koplyčia, visiems, o ypač ateitininkams tenka pažvelgti į savuosius, kurie praėitę trisdešimties metų bėgyje krito nacių arba bolševikų sunaikinti. Tų kankinių sąrašas ilgas. Jis apima labai stambią mūsų tautos dalį. Jei imtume skaičiuoti (o tai jau metas vieną kartą atlikti), prašytų bet kokią vaizduotę, kiek kankinčių mūsų tauta yra patyrusi.

Šiuo metu žvelgiu į jaunas lietuvių tautos atžalas — studentiją, kuri buvo genocido paliesta labai skaudžiai.

Tilinskas Stasys. Atsargos kankininkas. Pirmojo kurso studentas, ateitininkas. MAS-os pirminkas. Arestuotas 1941 pavasarį grįžęs namo iš technikos universitetinių paskaitų. Kauno fortuose kankintas bolševikų, o jau birželio mėn. viduryje, varomas iš Lietuvos pėsčias į Rusiją, prie Minsko sušaudytas.

Živatkauskas Antanas. Studentas technikas, pirmojo kurso. Priklausė Korp. Grandžiai. Gabus moksle, gyvas, draugiškas, pasiaukavęs padėti kitiems. 1941 birželio 24 d. nušautas bolševikų Kauno Senamiestyje.

Morkūnas Antanas. Atsargos leitenantas, studentas technikas, ateitininkas. Žuvo birželio 24 d., gindamas Kauną nuo bolševikų. Jo būrio dėka bolševikų armija nepajėgė persikelti per Nemuną ties Panemune ir Kaunas liko apsaugotas nuo sunaikinimo.

Striupas Romas. Ketvirtjo kurso studentas technikas, ateitininkas, birželio mėn. areštuotas ir ištremtas į Sibirą. Ten 15-ka metų išvergavęs žuvo.

Šapalas Antanas. Persekiojamas bolševikų, o Nacių okupacijos metu areštuotas, gėštapo ir išsiųstas į Stuthofą KZ-tą 1944 m. Mirė KZ-to iškankintas 1945 m. Labai gabus chemijos inžinierius. Studentų at-kų sąjungos pirminkas. Nepaprastai skaidrios nuotaiškos, humoristas ir nuotaiškos palaikytojas savo draugų tarpe net ir tuo momentu, kada buvo iki mirtino nuovargio su draugais kankinamas KZ-te.

Bacevičius Jonas. Antrojo kurso studentas technikas, ateitininkas. Nacių areštuotas ir išvežtas į Stuthofą KZ-tą. Metus išvargintas KZ-te, 1945 m. pavasarį varomas su kaliniams nebeatlaikė ir krito kašubų žemėje.

Rimkūnas Petras, ketvirtjo kurso studentas ateitininkas, gabus technikos srityje ir gabus žurnalistas, persekiojamas bolševikų, persekiojamas ir nacių žuvo 1944 m. Austrijoje.

Stasiukaitis Bronius, medicinos mokslus tik ką baigęs, ateitininkas, žuvo prie Stetino 1945 m. Vienas gabiausių studentu, vienas veikiausių katalikiško jaunimo tarpe. Buvęs MAS ir SAS-os pirminkas. Persekiojamas bolševikų, kalintas gėstapo. Jo kūrybingų straipsnių buvo pilna ateitininkiška ir pogrindžio laikraštelių spauda. Draugai visada sakydavo: „Jei Bronius bus, tai bus ir linksma ir įdomu“.

Pukas Apolinaras, ramus, tykus, bet labai gilias protavimo ir labai darbštus studentas, ateitininkas, buvo jau pasiekęs ketvirtąjį kursą. Ateitininkiškoje veikloje darbuos ir pirmosios bolševikų okupacijos metu, ir nacių okupacijoje, bet antroji bolševikų okupacija sunaikino jį Sibiro tundraose.

Gogelis Alfonsas ateitininkas jau nuo pirmosios gimnazijos klases, o ir būdamas studentu techniku organizavo moksleivius atkus ir pirmosios bolševikų okupacijos metu, ir nacių okupacijoje, bet jau per antrąją okupaciją bolševikai jį, jau ketvirtjo kurso studentą, nužudė Sibire.

Vaidyla Leonas, studentas atkas, nepaprastai pakiliuos nuotai-

kos ir didelis optimistas, nebijo-davo nei sunkių spaustuves, nei spaudos platinimo darbu. Nuolat persekiojamas bolševikų, bėgimu išvengęs nacių darbo prievolės, bet bolševikų antroje okupacijoje Sibiro kapai jį priglaudė, dar buvusį tik trečiojo, kurso studentą.

Lukša — Daumantas Juozas, kas nežino šito ateitininko. Vos per plauką išvengęs nacių KZ-to, galiausiai pasiaukavo bolševikų antroje okupacijoje padėti persekiojamiems lietuviams išsilaikyti savoje tėvynėje. Šio gabaus ir talentingo, tik ką baigusio architektūrą, studento ir drauge su juo kovojusių sunaikinimui Maskva atsiuntė net keletą divizijų, geriausių NKVDistų ir armijos dalinių. Jo parašyta knyga „Partizanai už geležinės uždangos“ liks istorinis testamentas mūsų niekinamos, naikinamos, kolozituotos tautos laikotarpiu atžymėti.

Tai menkutė įžangėlė tų mūsų tautos kankinių iš studentijos tarpo, ateitininkų, kurie savo kraujo auka šaukiasi Dangų. Jie yra ne tik tautos didvyriai, bet ir šventieji kankiniai.

Vytautas Kašuba Sv. Bonaventūra (St. Bonaventūra universitete, N. Y.) Nuotr. V. Mažello

Apie lietuvišką scenografiją

(Atkelta iš 4 pusl.)

lydėjo agitacinės ir tuščios republikos, tartum iškelti „tarybinio režimo metus“ yra būtina nuneigti pirmąjį laiką, kuriuo buvo padėti teatro rūmams ir dabar nedilstantieji pamatai?

Anos „režiminės“ klaidos kaip ir išvengė ši monografija. Išskyrus tas keliąs anekdotiško tipo reveliacijas, paminėtas rašinio pradžioje, visa dėstymo tėkmė įrodo, koks stiprus yra sąryšis su „buržuazinio režimo metais“, kiek daug dar ir dabar nepasiekiamų viršūnių buvo tada pasiekta, užkariauta ir ten įtvirtintos „buržuazinės valstybės metų“ vėlavos. Ir iš tikro, „buržuazinio“ periodo scenografija atrodo nesukobos darbai, ne škiečiai ir štrichai, bet kaip tiktai tas galingas, kaip minėjau, kontrapunktas veikalui.

Greta to periodo nuoveikių, okupacinio periodo darbai ateina į mus, tik kai kada su monumentinių svoriu, bet daugiausia tik iliustracine veikalo medžiaga. Drašiai galima tarti, kad dar nėra Galdiko, Dobužinskio, Benua, Kalpoko ir Varno dabartinėje lietuvių scenografijoje.

Tačiau jeigu liberalėjanti socialistinio realizmo srovė nebijos „nationalinio“ dvelkimo, nesibaids „kosmopolitinio“ raugo ir nenuneigs „individualinio“ meno, gali būti naši ir tose sąlygose. Iš tų faktų matyti ir tai, kad finansinis dėmesys teatru dar nėra viskas. Ir tarybinio menininko pavertimas puikiai apdoman valdininku neša ir „valdininkiškas“ vertybes mene.

Triuškinti „valdininkiškumą“ ir prasilaužti pro cenzūros cerberų vartus sunku. Sandauga talento ir drąsos čia vis dėlto dar labai archaishkos ginklas. Čia reikia erdvės, naujos kūrybinio pasaulio atmosferos, radikalių paskaitų ir žemės drebėjimų. Ir ten galėtų suprasti mano tvirtinimus, jeigu pastatomas toks nesudėtingas klausimas: ar galėtų šiose sąlygose atsirasti Lietuvoje Čiurlionis ir apreiškėti savo genialų savitumą? ar galėtų šiose sąlygose būti Lietuvoje arba ten, kur dabar Cistysie Prūdy gyvenvietė, Donelaitis ir vilniškių „Vagoje“ išleisti savo „Metus“, tiesiu žodžiu aprašančius šių dienų amtmonus?

Tik su visagalio laiko talka jie egzistuoja, apsaugyti politinio

aiškinimo įvadais į jų genialumą. Todėl ta patetiška pastraipa, gal būt, liepia daug ką atleisti dabartiniams scenografijos kūrėjams ir darbininkams. Kad ir kaip kas besakytu, jie stovi ant tų pamatų, kurie buvo suręsti tada, kada buvo „buržuaziniai“ suprantama kūrybinė laisvė. Barami politiniuose suvažiavimuose, raginami eiti koja kojon su politiniais nuostatais ir pirmos gegužės obalsiais, jie eina dviem kryptim: duok čia, duok ten. Niginant J. London romano protagonistas Martin Edenas, kuris, būdamas romanistas, rašė gerai mokaščiai sensacinei spaudai vieno turinio romanus, o sau, stalčiams, savo išsiskyms. Ta J. Londono fantazija dabartinėje Lietuvoje tapo brutalia realybe.

Tas „valdininkiškumas“ režiančiai akis matomas svetimybių transkripcijoje. Rusai nepajėgė išspręsti tos problemos savo alfabeto. (Atrodo, tai išspręsti nesunku, greta rusų transkripcijos dedant originaliai rašoma vardą arba vietovę). Todėl dabar lietuviams tenka verstis tokiomis abrakadabromis, kaip: A. Ponkiliš(G. Ponchielli, J.G.), Dž. V. dis (G. Verdi, J.G.), Dž. Pučini (G. Puccini, J.G.), Š. Gunas (Ch. Gounod, J.G.) ir kt. Tų tarpu lietuvių menininkų vardai kitų tautų transkripcijoje išlaiko pavyzdinę savo originalią formą. Taip pat neiškraipomi kitose kalbose ir vietovių pavadinimai.

Lietuvos scenografijos monografija dar laukia daugelio papildinių. Nors tai paradoksiškai skambėtų patiems monografijos autoriams, bet ryšys su užsieniu ir naudojimas jau gausia, užsienio susikaupusia pažintine medžiaga eitų tikron naudon lietuvių kultūros ir teatrologijos studijoms. Nėra logikos ignoruoti gyvenimo faktus ir realumą. Juo labiau, kada gvildenamos temos turi pavojų išeiti vienašonės ir nepilnos. Kaip mažas to pavyzdys yra ši scenografija. Lietuvių Enciklopedijos 30-tame tome yra gera P. Rabikausko studija apie Lietuvos teatrą. Studija vainikuojama Vilniaus akademijoje 1721.8.1. vaidintos dramos programos titulinis puslapis. Apžvelgiamoje scenografijos monografijoje seniausias iliustracinis pavyzdys buvo datuotas 1754 metais. LE tomas pasirodė 1964 metais, tad prieš

monografijos sukomplektavimą. Tokios unikalios iliustracijos „ne atradimas“ nuskriaudė monografiją. Pati Lietuvos scenografijos monografija labiausiai atsirėmė ne tiek į teksto medžiagą, kiek į iliustracinę medžiagą.

Tikru tragizmu atskamba tekste pasislėpęs pasažas, kuriuo man skaudžiai atjaučiant teksto turinį, tenka baigti šią kuklią, bet, tariausi, nuosirdžią apžvalgą:

„Lietuviškai scenografijai augti bei ieškoti naujų kelių pokario metais gerokai trukdė kanonizuotos estetinės pažiūros, siaurus realizmo sąvokos supratimas ir kūrybinėse organizacijose įsigalėjęs valdininkiškas administravimas. Visa tai neretai riboję teatro dalininko individualybę ir kūrybinį aktyvumą. Dra monastatymų scenografijoje dominavo anemiškas natūralizmas, etnografinis ir buitinis aprašinėjimas, o muzikiniuose spektakliuose — išorinis puošnumas ir pompastiškumas. Drąsesni kūrybiniai eksperimentai kartais net būdavo apšaukiami 'formalizmu'“.

1970 m. liepos mėn.

IŠLAIKYKIM LIETUVYBĘ AMERIKOJE

Daugelis Amerikos lietuvių sielojasi lietuviybės išsilikymu Amerikoje. Dar daugiau lietuvių darbuojasi, kad Lietuva vėl būtų laisva.

Ruošiami kongresai, stovyklos, koncertai, studijos, susirinkimai ir įvairūs pobūviai. — vis lietuviybės naudai. Kiekviena grupė stengiasi sutraukti daugiau ir daugiau žmonių, kad būtų nauda lietuvių bei ir organizacijai.

Kokiais būdais informacijos pasiskleidžiamos mūsų žmonių tarpe apie visas tas pastangas lietuviybės labui? — Per mūsų laikraščius, ypatnagai per Draugą, plačiau aiškintama lietuvių dienraščių Amerikoje.

Kiti info-macijų sklaidimo būdai tik mažą ratelį lietuvių tepasiekia, kai mūsų dienraštis pasiekia plačiąją visuomenę. Be laikraščio toms organizacijoms būtų sunku gyvinti ir klestėti, nes mūsų dienraštis kiekvieną dieną ateina į lietuvių namus ir duoda reikalingas informacijas. Lietuvių būtų sunku be dienraščio ir lietuviams būtų sunku orientuotis lietuviškuose reikaluose be savo laikraščio.

Taip, jūsų šventa, tautiška pareiga palaikyti mūsų laikraščius, ypatingai dienraštį Draugą.

Alberto Stanislovo Radvilos dienoraštis

JONAS DAINAUSKAS

Lenkų mokslų akademijos Krokuvos skyrius 1968 m. pradėjo leisti Didžiosios Lietuvos Kunigaikštystės Kanclerio (t.y. Ministrų Pirmininko) Alberto Stanislovo Radvilos dienoraštį, apimantį 1632-1656 m. laikotarpį. Iki šiol išleistas tik pirmas, 1632-1633 metų, tomas, kuriame yra LXI p. įvado ir 230 p. dienyno teksto. Tiražas 570 egz.

Tekstas, sutikrintas su dienoraščio originalu bei keliais jo nuorašais ir papildytas daugybe išnašų bei paaiškinimų, skelbiamas originalia veikalo kalba — lotyniškai. Dienynas rankraštyje pavadintas „Memoriale Rerum Gestarum in Polonia a Morte Sigismundi Tertii inchoatum et continuatum, levi calamo et raptim descriptum, cui anno 1632 initium datum a me Alberto Stanislao Radivilio, cancellario M (agni) D(ucatu) L(ithuaniae)“. Albertas Radvila nuo 1623 m. iki savo mirties 1656 m., t.y. 33 metus buvo Lietuvos Kancleriu ir tas jo dienynas turi nepaprastai daug medžiagos apie to laiko Lietuvos valstybę bei jos žmones.

A.S. Radvila, gimęs 1593.VIII.1 d., kaip ketvirtasis to laiko Lietuvos Didžiojo Maršalkos Stanislovo Radvilos sūnus, buvo garsaus Lietuvos Kanclerio, didelio Lietuvos suverenumo gynėjo, Mykolo Juodojo Radvilos anūkas. Jo tėvas, mirus Mykolui Juodajam, turėjo tik 6 metus ir jį globojo dėdė Mykolas Rudasis Radvila, Biržų kunigaikštis, tuometinis Lietuvos Didysis Etmonas. Autoriaus tėvas mokėsi Leipzigo akademijoje, kelis kartus apkeliojo Vakarų Europą ir mokėjo bene 12 kalbų. Jis irgi mirė anksti. Būsimasis dienyno autorius tada turėjo tik 6 metus, ir toliau jį globojo dėdė Mykolas Kristupas Radvila, vadinamas „Našlaitėliu“. Albertas Stanislovas mokėsi Wuertburge, Louvain'e bei Bolognijoje ir taip pat mokėjo visą virtinę kalbų ir gerai pažinojo senąją bei viduramžių istoriją. Nuo 1617 m. buvo paskirtas Lietuvos Kanclerio Leono Sapiegos pavaduotoju. Jie glaudžiai bendradarbiavo, pakaitomis būdami prie karaliaus, kad geriau saugotų Lietuvos interesus. 1623 m. perimamas valdyti didįjį Lietuvos antspaudą, t.y. tapdamas Kancleriu, drauge perėmė ir pareigą saugoti Lietuvos Metriką. 1624 m., lydėdamas karalaitį Vladislavą, keliavo į Vakarų Europą kaip oficialus Žygimanto Vazos atstovas. Draugavo su Žygimantu. Dienyną pradėjo rašyti tik po Žygimanto (1632) mirties. Nuo 1652 m., jau prie Jono-Kazimiero, tapo drauge ir Vilniaus vaivada. Nuo to laiko, o ypač nuo 1653 m. slautusio maro, gyvenė prie Kauno ir Kaune. Pastatė bažnyčias Rumiškėse, Veliuonoje, Kaune suteikė fondaciją Sv. Onos brolijai. Kaune taip pat pastatė „žemės ir pilies“ knygoms saugoti pastatus. Rusams įsibrovus į Lietuvą, 1654 m. rudenį pasitraukė į savo ūkius Prūsijoje ir atsidūręs Dancige tenai 1656 m. mirė.

Albertas Stanislovas Radvila išvertė bei parašė ir savo lėšomis atspausdino visą virtinę religinio turinio knygų. Taip pat jis parašė tris istorinio pobūdžio veikalus, bet juos paliko nespausdintus. Jų tarpe ir šį dienyną, rankraštį didelio formato, daugiau nei 1300 puslapių. Įvade į čia aptariamą leidinį rašoma, jog nėra kito panašaus šaltinio, kuris taip vispusiškai nušviestų, ypač Vladislavo Vazos visus ir Jono Kazimiero pirmuosius valdymo metus. A.S. Radvilos dienynas labiausiai vertingas yra savo informacine ir biografine medžiaga, ypač Lietuvos istorijai. Įžangos XXV p. rašoma, kad A.S. Radvila ginčiuose tarp Karūnos (t.y. Lenkijos) ir Lietuvos gynė lietuvių interesus. Kai kada, sako, jis nesibaitydavo parodyti net aiškiai seperatistinių tendencijų, gi-

do neigiamybės, aptarimus, nukreiptus prieš A.S. Radvilos prolietuviškumą. Taip, LIX p. rašoma: „Kadangi (A.S.R.) buvo lietuvis su tam tikru provincionalinio, jei ne tautinio, skirtingumo pajautimu, todėl suprantama, jog „Memoriale“ visų pirma pateikia daug medžiagos Lietuvos ir josios žmonių reikalui. Tas savos rūšies didžiosios provincijos (mano pabrūkta) patriotizmas deda ryškų antspaudą visam veikalui, su visais XVII a. būdingais bruožais, kaip pvz. tvirtinant, kad santykiai su Rusija esąs, visų pirma, lietuviškas reikalas, arba nuolati-

(Nukelta į 7 pusl.)

Papiginta kaina UŽSAKYKITE DRAUGĄ JAUNIMUI

Reikia visomis išgalėmis stengtis pratinti mūsų jaunimą skaityti lietuvišką spaudą. Mūsų dienraščio administracija nori Jums šiame svarbiame reikale nuosirdžiai padėti.

Jeigu Jūs prenumeruojate „Draugą“, o Jūsų vaikai gyvena skyrium ir lanko mokyklą svetimoje aplinkumoje, Jūs galite jiems užsakyti šio lietuviško dienraščio antrąją prenumeratą atskirai, papiginta kaina, gaudami visą trečdalį nuolaidos nuo pilnos prenumeratos kainos.

Ir jaunavedžiams galite užsakyti „Draugą“ tomis pačiomis sąlygomis — papiginta kaina. Jūsų sūnūs ir dukros, gyvendami Jūsų namuose, gal skaitė lietuvišką dienraštį. Prateikite šią gražią tradiciją ir jiems atskirą šeimą sukūrus.

Visais atvejais pasinaudokite teikiama trečdaliu nuolaida.

Veiklme drauge, kad mūsų jaunimas skaitytų lietuvišką dienraštį „Draugą“!

„Draugo“ administracija

HIGH RATES
Paid Quarterly

5% PASSBOOKS	6% \$5,000 minimum 2 YEAR CERTIFICATE
5 1/2% \$1,000 minimum	5 3/4% \$1,000 minimum 1 YEAR CERTIFICATE

INVESTMENT BONUS PLAN
Savings Insured to \$20,000
Highest reserves

BRIGHTON SAVINGS & LOAN ASSOCIATION
4071 Archer Avenue Chicago, Illinois 60632

Vienos Kardinolas Arkivyskupas
FRANZ KOENIG
apie V. Bagdanavičiaus knyga
THE CULTURAL WELLSPRINGS OF FOLKTALES
rašo:
„Kaip religijos istorijos specialistas aš galiu paliudyti apie šio rinkinio įdomumą ir svarbą moksliniam šios srities darbu. Jūsų aiškumai yra išimtinės vertės.“
Ši knyga yra vertinga priemonė supažindinti kitataučius su senąja lietuviška kultūra.
Apie tai Kardinolas rašo:
„Zvalgydamasis po jūsų knygą kiekvienas ras, kad Mircea Eliade's pareiškimas jog lietuviška tautosaka yra turtingiausia Europoje, pasitvirtina.“
Knyga gaunama Drauge. Ji kainuoja \$ 6.00.

1970 Plymouth-Duster

Plymouth Valiant Duster 2-Door Coupe
Pigesnė registracija

DIDŽIULS NUOLAIOS
Kaina nuo \$2,172.00
5 metų arba 50,000 mylių garantija. 25 mylias su vienu galionu
G T X — FURY — DUSTER

BALZEKAS MOTOR SALES, INC.
4030 ARCHER AVENUE — PHONE VI 7-1515

NAUJI LEIDINIAI

TĖVYNĖS SARGAS. Politikos ir socialinių mokslų iliustruotas žurnalas. Nr. 1(31), 1970. Redaguoja Domas Jasaitis. 196 psl. Kaina \$3.00. Adm. adr.: J. Jakučionis, 503 Euclid Ave., Brooklyn, N.Y. 11208

Numeris skirtas Steigiamojo seimo 50 m. sukakčiai paminėti. Šio seimo reikšmę išryškina A.J. Kasulaitis; VI. Viliamas duoda seimo narių sąrašą bei kalbas posėdžius atidarant: A. Smetonos, G. Petkevičaitės, A. Stulginskio, duodamas tekstas Lietuvos nepriklausomybės proklamavimo, kalbos dėl deklaracijų. Ryšium su Steigiamojo seimo sukaktimi duodami pareiškimai J. Kajecko, dr. K. Valiūno, vysk. V. Brizgio, K. Skirpos.

Pr. Naujokaitis apžvelgia lietuvių tautinę sąmonę ugdžiusią literatūrą. O. Labanauskaitė rašo apie moteris steigiamajame seime. V. Sidzikauskas nagrinėja Steigiamojo seimo vaidmenį ryšium su Lietuvos tarptautinėmis problemomis. M. Mackevičius susako koalicinės vyriausybės reikšmę nepriklausomybės kovose. L. Šimutis išryškina Steigiamojo seimo ryšį su JAV lietuviams. J. B. Laučka informuoja apie Lietuvos parlamentarinę santvarką. K. Račkauskas atskleidžia Steigiamojo seimo vaidmenį kuriant Lietuvos konstitucinę teisę, duodami konstitucijų tekstai. D. Jasaitis duoda platų nekrologą a.a. A. Stulginskio. Seka apžvalga krikščionių demokratų veiklos pasaulyje bei suminėjimas svarbesnių dabarties Lietuvos įvykių.

Nei vienas mūsų žurnalas nėra davęs tokio išsamaus, visapusiško Steigiamojo seimo paminėjimo, kaip "Tėvynės Sargas". Redaktorius dr. D. Jasaitis parodė didelius organizacinius sugebėjimus ir redakcinį talentą, sukviesdamas įvairių specialybių, įvairių pažiūrų ir įvairių kartų žmones, kurie davė tiek daug išsamios medžiagos. Žurnalas redaguojamas pozityvioji dvasioje, vengiant erzlių polemikų, ir nuspelno plataus dėmesio.

Kun. Rapolas Krasauskas, **KATALIKŲ BAZNYČIA LIETUVOJE XVI-XVII AMŽIUIJE.** Nuosmuo kio priežastys ir atgimimo veiksniai. Atspaudas iš L.K.M. akademijos Suvažiavimo darbų VI t. Roma 1969 m., 53 psl.

Rūpestingai paruošta, gausiai dokumentuota studija apie religinį lūžį protestantizmo bangai Lietuvoje atsiritus, apie silpną katalikų rezistenciją ir apie veiksnius, nulėmusius katalikų Bažnyčios atgimimą. Šią studiją buvome aptarę straipsnyje apie Suvažiavimo darbų VI tomą.

Jonas Janušis, **ATSITIKTINIO KAREIVIO UŽRAŠAI.** Bostonas, 1970 m., 127 psl.

Tai dienoraštinė medžiaga 1963 m. liepos 1 d. Bostone mirusio žurnalisto Jono Janušio, buvusio "Keleivio" redaktoriaus. Pradžioje duodama su giliu nuodumu L. Janušienės paruošta vėlionio biografija, ištraukos iš P. Šveikausko kalbos laidojant Janušį. St. Kairio, Ant. Gustaičio žodis. Pagrindinę knygos dalį sudaro J. Janušio dienoraštis — užrašai, apimantieji nuo 1940 m. birž. 23 d. iki 1941 m. lapkr. 5 d. Pro skaitytojo akis gyvais vaizdais prabėga II Pasaulinio karo pergyvenimai, paliaubos ir sunkumai vokiečių parblokštų Prancūzijoje, įstojimas į svetimauciu kuopas, slėgiantis kareivinių gyvenimas, demobilizacija, sunkumai išėjus į civilinį gyvenimą, kietos pastangos emigruoti. Gale keletas straipsnių pavidalo informacijų ir samprotavimų. Janušis buvo socialdemokratų sąrašo išrinktas į seimą ir knygoje ryškiai atsispindi jo pažūros ir autoritatyvinį tautininkų režimą Lietuvoje.

JAUNIMO ŽODIS. Vokietijos lietuviško jaunimo laikraštis. Nr. 8, 1970 m. Leidžia VLB Jaunimo sekcija. Redaguoja T. Bogutienė, R. Šileris, A. Šmitas. Kaina — auka. Adresas: 63 Bonn — Bad Godesberg 1, Annaberger Str. 400, Germany.

Gausiai iliustruotas nuotraukomis ir originaliomis antraštėmis. Keliamos gyvos dienos problemos. Silpniau lietuviškai beskaitantiems dalis teksto duodama vokiečių kalba. Stengiamasi inešti ir patriotinės rimties ir kasdienio humoro.

ACEN NEWS. No. 146. May — August, 1970. Metams \$3.00. Adr.: 29 W. 57th St., New York, N.Y., 10019

Assembly of Captive European Nations leidžiamas žurnalas. Redakcijoje iš lietuvių — V. Sidzikauskas. Gausu informacinių straipsnių apie bolševikų okupuotus rytų Europos kraštus. Iš lietuvių šiame numery rašo A. Landsbergis apie kraštuose už geležinės uždangos intelektualų veržimą iš po komunistinės kontrolės. Šio straipsnio santrauką esame jau davę anksčiau.

THE MARIAN. July-August, 1970.

Mėnesinis, iliustruotas religinės kultūros žurnalas, leidžiamas marijonų. Metams \$4.00. Adresas: 4545 W. 63 St., Chicago, Ill. 60629.

Vedamajame pasisakoma dėl "naujosios moralės" laisvumo. Amerikietė bendradarbė M.M. Regnier perteikia Phoenix vyskupi-foje surinktus anketos duomenis dėl naujų Bažnyčioje, socialinių reformų, religinio gyvenimo sumoderninimo. Doktorato sie-

Stovykloje įsirengiant...

Nuotrauka Algimanto Kezio, S.J.

kių kanadietis antropologas aprašo lietuvių kun. dr. F. Bendoraičio pastangas išgelbėti nykstantčią indėnų gentę Brazilijoje. Laikraštiniškė L. Deni informuoja apie naujas katalikų naudojamas priemones Las Vegas mieste paruošti gyvenimui iš mokyklų iškritusius jaunuolius. M. Stephens akcentuoja religinės ideologijos pagalbą perauklėjant maištingą jaunimą. Kanadietė mokytoja rašo apie krašto literatūrą ir meną.

Laikraštiniškė L. Price Bell aprašo seniausią JAV bažnyčią San Miguel, Santa Fe mieste. M. L. Dagnall primena, jog sėkmingiausias auklėjimo veiksnys bus parodyti vaikams, kad juos myli. E. Roth pasakoja apie kalinių lankymą. Laikraštiniškė A. B. Haines duoda biografinius bruožus kataliko dainininko — humoristo D. Day. H. Peisson aptaria būdus, kaip gelbėti narkotikų vergus. Duodama naujų filmų apžvalga. Airis kapitonas O'Connell pasakoja apie savo lankymąsi Galilėjos Kanoje. Dr. M. J. O'Connell duoda patarimus besimaudantiems, o socialinio draudimo specialistė Ch. Jakubowski informuoja apie šios rūšies išmokėjimų nuostatus. Pats žurnalo redaktorius kun. J. Prunkskis duoda naujų knygų ir katalikų gyvenimo apžvalgą. Numeris iliustruotas daugybe nuotraukų.

jų tarpe ir V. Maželio, Uosio Juodvalkio, bei V. Jonyno, V. Kašubos, V. Dragunevičiaus kūrinių reprodukcijomis.

KRONIKA

• Nuo V. Solovjovo mirties rugpj. 13 d. suėjo 70 metų. Tas rusų filosofas mirė turėdamas 47 m. amžiaus, bet savo minties gilumu paliko neužmirštamą vardą. Jo filosofijoje labai stiprus taurus religingumas ir jis yra prisijungęs prie Katalikų Bažnyčios. Jojo filosofija yra sudominusi daugelį lietuvių. Apie jį disertacijas rašė: K. Ambrozaitis, L. Bistras, kun. L. Gronis, kun. P. Lagis, V. Mykolaitis-Putinas, J.L. Navickas, kun. A. Sidoravičius, St. Salkauskis, Iz. Tamošaitis, K. Trukanas, kun. J. Gutauskas. Juo domėjosi prel. A. Jakštas, prof. A. Maceina, prof. V. Šilkarskis ir kt.

• Mykolas Šežys - Dagilėlis prisimintinas ryšium su jo mirties 20 m. sukaktimi. Mirė 1950

WAGNER & SONS
Typewriters — Adding Machines — Checkwriters.
Nuomoja: Parduoda — Taiso
NAUJOS NAUDOTOS
Virš 50 m. patikimas patarnavimas
NAUJOJE VIETOJE
5610 S. Pulaski Rd., Tel. 581-4111

LIETUVISKAS RESTORANAS, kuriame GAMINAMI LIETUVISKI VALGIAI.
Atdara nuo 8-jos valandos ryto iki 8-tos valandos vakaro.
Pirmadieniais uždaryta
"PALANGA" RESTAURANT
6918 So. Western Ave. — GR 6-9758
JADVYGA ir JUOZAS BARTKUS, Savininkai

foto V. MAŽELIS
• vestuvės: spalvota ir juoda balta (gali vykti ir į kitus miestus)
• portretūra
• meno darbų nuotraukos ir kiti foto patarnavimai
Tel. — HY 7-4677
422 MENAHAN STREET — RIDGEWOOD, N. Y. 11237

m. rugpj. 8 d. Pakruojuje, turėdamas 76 m. amžiaus. Kunigas, rašytojas, kilęs nuo Biržų, Tumo įtrauktas į spaudos darbą, davė nemažai eilėraščių, pasakėčių, spausdintų Tėvynės Sarge, Zinyčioje ir kt. Išėjo jo kūrybos rinkiniai: Dainos ir sakmės (1902), Dainos dainelės (1909). Daug jo kūrinių tilpo periodikoje.

• Indijos Nehru vardo premija šiemet paskirta E. Mieželaičiui už eilėraščių apie Indiją rinkinį. (E)

• Vilniuje išleisti Jono Simkaus raštų keturi tomai. (E)

• Ukrainoje, Kijeve, išleistas A. Bieliausko "Kauno romanas". Į ukrainiečių kalbą išvertė Olga Gradauskienė. Anksčiau buvo išverstas to paties rašytojo romanas "Rožės žydi raudonai". (E)

SACRED HEART SCHOOL
Resident School For Boys
Grades 4 Through 8
BROTHERS OF THE SACRED HEART SCHOOL
ANDOVER, MASS. 01810

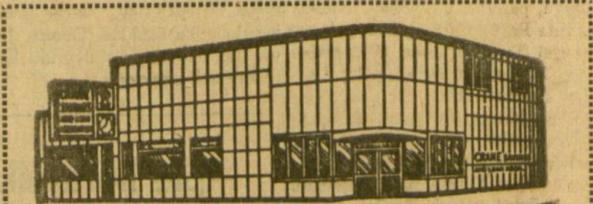
NAMŲ TAIŠYMO DARBAI
Stalniais, dažymo ir visus kitus darbus atlieka lietuviai — labai prielaima kaina.
SKAMBINTI RE 7-9615

PETE'S AUTO REPAIR
Taisoma — Motorai, automatinės transmisijos, stabdžiai, Generatoriai, starteriai, Motor Tune-up. Ir kiti patarnavimai. **PETRAS PIŠNYS**, sav. 6211—15 S. Damen Ave. Tel. 737-3888.

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY
Manufacturers
Rankomis išpauštyti paveikslų rėmai—pritaikinti paveikslams ir skelbimams rėmai—metalu aplieti rėmai.
2400 So. Oakley Ave., Chicago
Tel. Virginia 7-7258-59

WHY NOT JOIN?
It is modern to be committed to an ideal. Would you like to be "in" the new Ecumenical spirit of the Catholic Church? Then join the PRESENTATION BROTHERS!
Houses in British Isles and Ireland, Ghana, West Indies, British Columbia, Quebec and Peru. Novitiate in Montreal.
WRITE:
BROTHER LAWRENCE MAHER
6150 Champlain Blvd., Verdun
PROVINCE of QUEBEC, CANADA

NEPYKITE ANT DRAUGO
Kartais Draugo skaitytojai skundžiasi dėl blogų pristatymų. Bet ar Draugas visada būna kaltas?
Draugo vadovybė yra nusipirkusi automatiškas mašinas raišėms rinkti, gerokai patobulino spausdinimo mašiną, kad nebūtų sutrukdytų, pasamdė kitą vairuotoją, kad laikraščiai būtų specialiai, betarpišku būdu pristatyti į kaikiuriuos pašto skyrius Chicagoje, kad paštininkams nereikėtų atgabenti iš centrinio pašto. Taip pat stengiasi kitais būdais pagerinti mūsų laikraščio pristatymą.
Mes visas laikraščio siuntas greitai pristatom paštu ir jas perima pašto valdininkai. Nuo čia ir prasideda įvairūs sutrukdyimai. Visos mūsų pastangos virsta beveik niekais.
Mūsų skaitytojai turi skūstis, kai neregulariai pristatomas dienraštis. Kalkurie kaltina mūsų įstaigą, net grasina nutraukti prenumeratą.
Prašom nepykti ant Draugo. Dvigubai daugiau mokiam už pašto patarnavimą, bet gauname blogesni patarnavimą. Susimildami įvertinkite padėtį ir neklaikinkite Draugą. Mes stengiamės, bet dažnai tas mažai padeda.

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
B. R. PIETKIEWICZ, Prez.
2555 West 47th Street Tel. LAIayette 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE
5 1/4% **5%**
Mokamas už Vieną Metų Certificatą sąskaitas Minimum \$5,000.00
Naujas ankštas dividendas mokamas už investavimo sąskaitas.
PINGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PELNO NUOSIMCIUS NUO 1 D.
Dividendai mokami sausio ir liepos mėn. 31 d.
VALANDOS: PIRMAID. ir KETVIRTAD. 9 v. r. iki 9 v. v.
ANTRAD. ir PENKTAD. 9 v. r. iki 5 v. v.
ŠEŠTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. — Trečiad. uždaryta.

Mūsų erdviose patalpose turime didžiausį pasirinkimą visų moderniškų baldų, elektrinių krosnių, radijo ir televizijos aparatų, šaldytuvų ir kt. namams reikmenų.
LIETUVIŲ ISTAIGA
ROOSEVELT FURNITURE CO.
F. A. RAUDONIS ir N. BERTULIS
2310 W. Roosevelt Road Tel. SEeley 3-4711
Atdara pirmad. ir ketvirtad. 9-9 val.; antrad., trečiad. ir šeštad. nuo 9 iki 6 val. sekmad. atdara nuo 11 iki 6:30 val. po pietų.

Fotografas žavioms nuotakoms
The Paul Studio
MODERN. FOTOGRAFO NAMAI.
SEIMOS PORTRETUS IR VISOKIŲ PROGŲ NUOTRAUKAS
3213 So. Morgan St.
Chicago, Illinois 60608
TEL. YArds 7-5858

SAVE AT Mutual Federal Savings and Loan
2212 W. CERMAK RD., CHICAGO, ILLINOIS 60608
Peter Kazanauskas, President Tel. 847-7747

6% PER ANNUM ON SAVINGS CERTIFICATES OF \$10,000. OR MORE, 2 YEAR MATURITY

5% PER ANNUM PASSBOOK ACCOUNT

OFFICE HOURS
Monday, Tuesday, Friday, 9 A.M. to 4 P.M.
Thursday, 9 A.M. to 8 P.M.
Saturday, 9 A.M. to 1 P.M.
No Business Transacted on Wednesday

Paid and Compounded Quarterly
NOW INSURED TO \$20,000.

Perskaite Draugą, duokite kitiems pasiskaityti.

KULTŪRINĖ KRONIKA

• Skėmos raštų II tomas jau spausdinama dr. M. Morkūno knygyriškloje. Redagavo K. Ost-rauskas. Už poros savaitių jau bus knygu rinkoje. Šiame tome yra visos A. Skėmos dramos.

• Juzės Vaičiūnienės poezijos rinkinys "Rūpestis" išspausdintas dr. Pr. Morkūno spaustuvėje ir atiduotas rīšyklon.

• Kazio Bradūno poezijos knyga "Donelaičio kapas" surinkta Morkūno spaustuvėje ir šį ru-denį bus išspausdinta.

• Pr. Cepėno suredaguotasis veikalas "Lietuvos universitetas" jau renkamas dr. M. Morkūno spaustuvėje. Knyga aptaria uni-versitetą įvairiais atžvilgiais. Tu-rės apie 600-700 psl. Numatyta išspausdinti prieš Naujus Metus.

• "Lietuvos kovos dėl laisvės" — knyga, paruošta K. Ališausko, peržiūrėta Pr. Cepėno jau atiduota spaudai. Turės apie 600 psl.

• A. Kairio premijtuotasis ro-manas "Ištikimoji žolė" jau spau-doje. Bus apie 300 psl.

• "Du broliukai", A. Kairio 3 veiksmų pasaka, pakartotinai vaidinta Alvudo vaikų teatro,

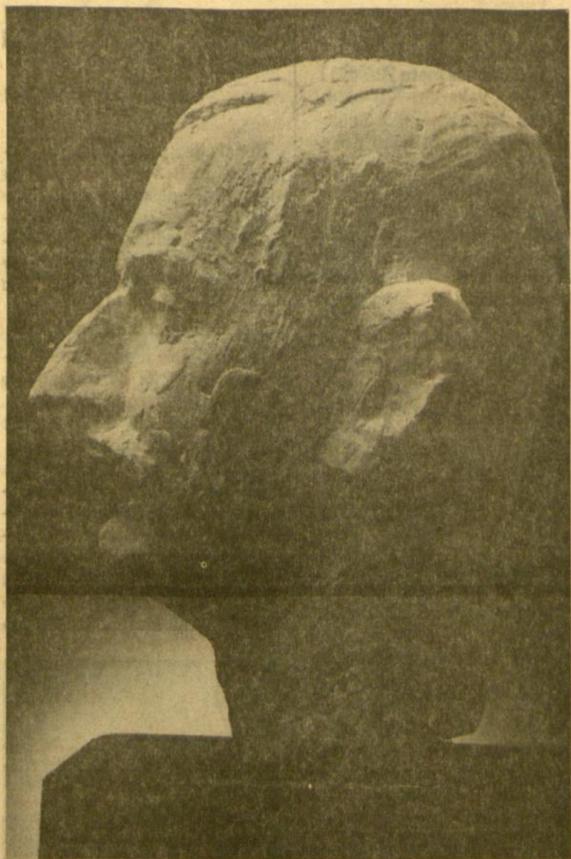
spausdinama dr. M. Morkūno spaustuvėje.

• A. Vadopalo knyga "Lietu-viški antropologiniai tipai" ati-duota spaudai.

• Lietuvių Filatelistų albumas baigiamas spausdinti. Pasirodys rugpjūčio mėnesį.

• B. Pūkelevičiūtės knyga "Pa-sakos" jau surinkta. Knygon tel-pa: Skraidantis paršukas, Daržo-vių gegužinė, Vasaros pasaka, Ka-lėdų dovana, Rimas pas Kęstutį, Klementina ir Valentina.

• Jonas Šoliūnas, talentingas laikraštlininkas, "Ateities" redak-torius, daug laiko skiria darbui su jaunimu ir parodas daug ide-alizmo, Meno draugijos Šatrijos (studentų) globėjas šiandien su-laukia 40 m. amžiaus. Aktyvus sportininkas, "Draugo" sporto skyriaus redaktorius. Nors jau 13 metų kai dirba socialinio draudi-mo įstaigoje, bet ten nepaskendo, o nuolat reikiiasi Amerikos, Aus-tralijos ir kitų kraštų lietuvių spaudoje. Yra buvęs moksleivių ir studentų ateitininkų vadovybėje

Vitolis Dragunavičius. Dail. Vytauto Igno biustas. Nuotr. V. Maželis

bei išrinktas į ateitininkų federacijos valdybą.

• Arch. Jono ir Rimo Mulo-kų sukurtų projektų modelių,

leista Karvelio Prekybos namų, jau pasiekė Pietų Ameriką, Aus-traliją ir Lietuvą.

• Dail. K. Žoromskis, visą vasarą gyvendamas pranciškonų va-carvietėje, Kennebunkporte, la-bai daug laiko skiria tapybai.

• Dail. Natalija Jasiukynaitė, viešėdama Iowos ir Wisconsin valstijoje, tapo tų kraštų gamto-vaizdžius.

• Kaune, M.K. Čiurlionio gale-rijoje, birželio mėn. buvo ati-daryta paroda "Tėvynės peiza-žas". Joje su savo darbais daly-vavo Užkaukazės, Vidurinės Azi-jos, Baltijos "respublikų", be to Rusijos federacijos, Ukrainos, Gu-dijos dailininkai. (Elta).

• Rytų Vokietijoje išleistas bib-liografinis leidinys apie lietuvių — serbų ryšius — "Lietupis" (Metraštis). Bibliografija apima 1964-1968 m. laikotarpį. (E)

• Pirmasis lietuvių dramatur-gas Aleksandras Fromas yra mi-ręs 1900 m. rugp. 8 d., taigi šie-met sueina 70 m. nuo jo mir-ties. Rašydavo Gužučio slapyvar-džiu. Jo tėvas buvo iš Rytprūsių atsikėlęs į Vilnių. Aleksandras, baigęs Kražių gimnaziją, tarnavo Raseinių žemės teisme, Kauno gubernatoriaus raštinėje, vėliau ū-kininkavo. Parašė daug dramų: Ponas ir muzikai, Eglė žalčių ka-ralienė, Išgriovimas Kauno pi-lies, Gudri našlė, Gedimino sap-nas, Vaidilutė. Visa eilė dar liko nespausdintos. Rašė apsakas, eilėraščius, vertė A. Mickevi-čiaus kūrinius. Mirė Gangailiš-kiuose, Girkalnio valsč., Raseinių apskr., turėdamas 78 m. amžiaus.

braižinių ir fotografijų paroda i-vyks Balzeko Lietuvių Kultūros muziejuje rugpjūčio pabaigoje — rugsėjo pradžioje.

• Grandis pakviesta Austra-ljon. Irenos Smieliauskienės vado-vaujama Chicagos tautinių šo-kių grupė Grandis Kalėdų atosto-gų metu Australijos LB krašto valdybos yra pakviesta dalyvau-ti Australijos lietuvių dienoje Melbourne. Grupės vadovė yra davusi sutikimą šventėje dalyvau-ti. JAV LB centro valdyba savo posėdyje 1970 m. liepos 9 dieną nutarė Grandies išvykai į Austra-liją pritari ir ją remti.

• Stasys Pieža, vienas iš pir-maujančių Amerikos lietuvių lai-krashtininku, rugp. 18 d. sulaukia 65 m. amžiaus. Jau nuo 1934 m. tapo profesionalu laikraštiniu, pradėjęs dirbti "The Chicago A-merican" redakcijoje, kaip religio-nio skyriaus vedėjas. Visą laiką dirbdamas didžiojoje JAV spau-doje, kartu buvo veiklus Lietuvos vyčiuose, katalikų federacijoje, tal-kino lietuvių spaudoje. Nuo šio rudens išėidamas į pensiją, pasi-lieka šv. Vardo ir Katalikų Jau-nimo Organizacijos CYO egzeku-tyvo sekretorius. Iš Chicagos per-sikelia gyventi į St. Pere, Ind.

• Didžiausias lietuviškų kny-gų platinimo centras šiuo metu yra "Draugas". Čia dabar labiau-siai perkamos knygos yra: B. Pū-kelevičiūtės "Rugsėjo šeštadienis", A. Barono "Išdžiūvusi lanka", J. Gliaudos "Aitvarai ir giria" bei "Agnija".

• Penktas literatūros vakaras — plokštelė, kurioje išpildys savo kūrybą Bernardas Brazdžionis, A. Gustaitis, Pulgis Andriušis ir Sta-sys Santvaras, jau ruošiamas išle-dimui. Leidžia Karvelio Prekybos namai Chicagoje.

• Čiurlionio ansamblio 30 m. jubiliejinis albumas, dvi plokšte-lės su 28 liaudies dainomis, iš-

RADVILOS DIENORAŠTIS

(Atkelta iš 5 psl.)

nis pabrėžimas Lietuvos tolygu-mo Karūnai, kažkoks menkumo pajautimas, varžybos dvasiškame bei pasaulietiškaime senate, sei-muose, kariuomenėje, kovos lau-ke ir t.t." Kitaip tariant, dabartinės Lenkijos Mokslo akademi-jos atstovams A.S. Radvilos reikš-tas Lietuvos valstybės reikalų gyn-nimas ir dabar dar tebėra vien provincionalizmas, regionaliz-mas ir "didžiosios provincijos" patriotizmas, o ne Lenkijai lygios valstybės reikalų gynimas.

A.S. Radvila, dienyną rašyda-mas lotynų kalba, kai kurių Lie-tuvos pareigūnų pavardes rašo lietuviškai, kas leidžia manyti, kad ir tie pareigūnai tada taip ra-šėsi. Tuo tarpu, išnašose Lenkų mokslų akademijos atstovai duo-da tų asmenų pavardes jau su-lenkintoje formoje. Pvz.: Kisse-lius — Kistel, Chlebovicius — Hlebowicz, Krysciūs — Krzycki, Tyszkewicius — Tyszkiewicz, o Koncevicius — Kuncewicz. Pa-našiai yra ir su vietovėmis: Kau-nam — Kowno, Vilnae — Wil-no, Velona — Wielona, Gera-noiny — Gieranony ir t.t.

Leidinio paskiri tomai apims po kelerius metus ir kiekvienas jų turės išnašas bei paaiškinimus. Asmenų ir geografinių pavadinimų indeksai bus baigiamajame leidinio tome. Atrodo, jog iš viso dienoraščio bus kokie 8-9 to-mai.

Nuo 1914 Metų

Midland Savings aptar-nauja taupymo ir namų paskolų reikalus visus mū-sų apylinkės. Dėkojame Jums už mums parodytą pasitikėjimą. Mes norė-tume būti Jums naudingi ir ateityje.

Sąskaitos apdraustos iki \$20,000.00

Frank Zogas
Frank Zogas, President

MIDLAND SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
4040 ARCHER AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60632
PHONE: 254-4470

Passbook Savings
All accounts com-pounded daily — paid quarterly.

INSURED

2 Years Savings Certificates (Minimum \$5,000)

MAZEIKA & EVANS FUNERAL HOME

THREE AIR-CONDITIONED CHAPELS

Parking Facilities

6845 SOUTH WESTERN AVE. REpublic 7-8600

PETKUS MARQUETTE FUNERAL HOME

— TĖVAS IR SŪNUS —

TRYS MODERNIOS KOPLYCIOS:

2533 West 71st St. Telef. GRevehill 6-2345-6
1410 S. 50th Ave., Cicero TOWnhall 3-2108-09

AIKSTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

PIRKITE DABAR TIESI OG NUO MR. NELSON Savininko

SAINT CASIMIR MONUMENT CO.

3914 West 111th Street

Vienas blokas nuo kapinių DIDŽIAUSIAS PAMINKLŲ PLANŲ PASIRINKIMAS VISAME MIESTE

Telef. — CEdarcrest 3-6335

EUDEIKIS

DOVYDAS P. GAIDAS — GERALDAS F. DAIMID

Laidotuvių Direktorai

Trys Moderniškos Kopolyčios

4330 South California Avenue
Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852
4605-07 South Hermitage Avenue
Telefonas — YARds 7-1741-2

Pasinaudokite Draugo „Classified“ skyriumi.

SAVERS SAVE. SPECULATORS WORRY.

WHAT IT MEANS TO BE A STANDARD FEDERAL SAVER...

Starting a savings account with Standard Federal is the beginning of a new experience... an experience of complete confidence and assurance. It's the big reason so many savers come to Standard Federal.

They are confident in the management which has made Standard among our nation's most respected and strongest savings institutions. They know they can get their hard-earned savings whenever they need them. Our record of over 61 years of safety and ready availability of funds gives them confidence in knowing that they can have their money at any time. And what is equally important is that they will get back every dollar they saved in full... plus interest (currently the highest rates allowed by law).

If you are looking for a good, sound, proven investment, free of the dangers of wild market fluctuations, consider a savings passbook or certificate account at Standard Federal. Join the over 60,000 savers who can look with satisfaction and assurance to a growing insured savings account at this outstanding savings institution — Standard Federal.

	ANNUAL YIELD	ANNUAL RATE	MIN. BALANCE	MIN. TERM
CERTIFICATE ACCOUNTS	6.18%	6.00%	\$5,000	TWO YEARS
DEFERRED INCOME PLAN ALSO AVAILABLE	5.92%	5.75%	\$1,000	ONE YEAR
PASSBOOK ACCOUNTS	5.39%	5.25%	\$50	3 MONTHS
can be added to at any time	5.13%	5.00%	NONE	NONE

- Highest savings interest rates allowed by law
- Compounded Daily (Paid Quarterly)

ASSETS OVER \$145,000,000. RESERVES OVER \$12,400,000.

STANDARD FEDERAL

Savings and Loan Association of Chicago
4192 Archer Avenue at Sacramento ■ Chicago, Illinois 60632 847-1140

SERVICES ■ A Variety of Insured Savings Plans ■ Home Mortgage Loans ■ Christmas Club Accounts
Vacation Club Accounts ■ Travelers Checks ■ United States Savings Bonds
■ Free Savings Transfer Service ■ Free Parking

OFFICE HOURS ■ Monday & Thursday, 9 a. m. to 5 p. m. ■ Tuesday & Friday, 9 a. m. to 4 p. m.
■ Saturday, 9 a. m. to 12 Noon ■ Wednesday, no business transacted

10% — 20% — 30% pigiau mokėstis už apdraudą nuo ugnies ir automobilo pas

FRANK ZAPOLIS
3208 1/2 West 95th Street
Chicago, Illinois
Tel. GA 4-8654 ir GR 6-4339

GĖLĖS
Vestuvėms, banketams, laidotuviams ir kitokioms progoms

GUŽAUSKŪ
2443 W. 63rd Street, Chicago, Illinois
TEL. PR 8-9833 — PR 8-0834
Beverly Hills Gėlinyčia

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI

Lietuvių Laidotuvių Direktořių Asociacijos Nariai:

STEP. C. LACK IR SŪNŪS (LACKAWICZ)
2424 W. 69th Street Tel. REpublic 7-1213
2314 W. 23rd Place Tel. VIRginia 7-6672

PETRAS BIELIONAS
4348 S. California Ave. Tel. LAfayette 3-3572

ANTANAS M. PHILLIPS
3307 So. LItuanica Ave. Tel. YARds 7-3401

POVILAS J. RIDIKAS
3354 S. Halsted Street Tel. YARds 7-1911

JURGIS F. RUDMIN
3519 S. LItuanica Ave. Tel. VA 7-1138-1138

VASAITIS - BUTKUS
1446 S. 50th Ave., Cicero, Ill., Tel. OL 2-1008

REDAGUOJA JORATĖ JASAITYTĖ, 6922 S. OAKLEY AVE., CHICAGO, ILLINOIS 60636

Ateitininkų kongresui artėjant

Rugpiūčio gale, rugsėjo pradžioje įvyksta 8-tasis Ateitininkų federacijos kongresas, Chicagoje. Kadangi į kongresą ir į prieškongresinę stovyklą kviečiami dalyvauti visi ateitininkai, jų tarpe ir studentai, todėl norime pasidalyti mintimis su viena iš kongreso rengėjų, Chicagos Studentų at-kų draugovės pirmininke Laima Nainytė.

— Prašytume pasakyti, kas į kongresą kviečiami?

— Kviečiami visi ateitininkai: sendraugiai, studentai, moksleiviai ir visa lietuvių visuomenė, kuri bus maloniai priimama.

— Prieš kongresą įvyksta stovykla. Ar laukiate šioje stovykloje ateitininkiškos studentijos ir, jeigu jos bus, ko iš stovykloje dalyvaujancios studentijos pagaudautumėt?

— Federacijoje buvo aptarta, kad visom trim sąjungom būtų naudinga sueiti kartu ir aptarti panašias kylančias ideologines ir organizacines problemas. Išpildydama šeiminiškumo principa, prieškongresinė stovykla apims visą šią sąjungą, bazuodamasi ateitininkiška studentija.

Stovyklos organizatorių nutarimu, stovykla bus padalinama mažiausiai į tris grupes: 60 moksleivių, 80 studentų ir 40-50 sendraugių.

Vadovybė yra sudaroma iš visos Amerikos ir nuostabu, kad 90 proc. pakviestų vadovų vieno mėnesio laikotarpyje teigiamai atsilypė į organizatorių pakvietimą.

Intensyvumas, intelektualumas ir darbas charakterizuoja stovyklos metodą, nes toksai buvo sąjungų pagedavimas. Stovyklos tikslas yra pasitikrinti, kur mes stovime ir kokia yra mūsų ateitis. Užtai paskaitų temos penkių dienų programai buvo parinktos šitokios:

1. Sąjungų pirmininkų ir atstovų bei federacijos atstovo simpoziumas (čia bus išstudijavimas federacijos bei sąjungų dabartinės padėties)
2. Ateitininkai 2010
3. Pasaulėžiūrinė bazė po Vatikano II
4. Ateitininkų angažavimas
5. Veikimo metodai
6. Ateitininkas gyvenime
7. Dinamiškas veikimas

Tame trumpame stovyklos laikotarpyje visiems dalyviams bus suteikta proga patikrinti pagrindines visų trijų sąjungų problemas. Norime susipažinti ir išnag-

rinėti ateitininkui aktualius organizacijos klausimus, persvarstyti šių dienų bėdas, nes tam jau yra atėjęs laikas. Ateitininkija yra pasirinktas gyvenimo kelias, bet tą kelią reikia gerai pažinti ir pritaikyti šios dienos aplinkai ir reikalavimams.

Kadangi stovyklos bazė yra studentija, tikslu, kad studentai atvykę į stovyklą užsidede dideliu entuziazmu dirbti ir mokytis. Ateitininkiška studentija turės progą išstudijuoti ir įvertinti savo organizaciją ir angažuotiis tolimesniam ateitininkiškam darbui.

Keliaudamas į stovyklą, studentas turi būti pasiruošęs intelektualiai padirbėti. Bediskutuodamas ankščiau minėtas temas, jis turės apsispręsti, ar jis gali būti ištikimas ateitininkijos idealui ir ar jis yra pajėgus, ateitininkijos reumuose, nugalėti šiandienines problemas tame pasaulyje, kur pagrindinė filosofija yra: gyvenk šiai dienai ir užmiršk apie rytojų. Jau laikas rimtam apgalvojimui ir sprendimui. Studente, ar sugėbi?

— Bus svarstoma daug įvairių klausimų. Kiek laiko, kokios paskaitos ir, apskritai, kas bus kongrese skiriama ateitininkiškai studentijai?

— Specialiai pritaikytos studentams programos nebus, nes kongreso rengėjai žiūri į studentus kaip į susipratusius jaunuolius, kurie tinka dalyvauti visuose kongreso punktuose.

Čia tikrai galiu pasidalinti savo asmenišką nuomonę. Galvoju, kad studentas ateitininkas turėtų jausti pareigą dalyvauti visuose kongreso punktuose.

Kongresui prasidedant, penktadienio vakare, įvyks literatūros vakaras, kurį ruošia at-kų studentų Korp. Šatrija. Studentai ne tik tai rengia šį vakarą bet taip pat ir jame dalyvauja su savo kūryba. Pasibaigus literatūros vakarui, įvyks susipažinimo šokiai, kuriuose studentai galės linksmai praleisti kelias valandėles.

Sekančią dieną dr. A. Damušis skaitys paskaitą, "Jauna krikščioniškoji asmenybė — tautos ateitis". Paskaita turėtų būti labai reali ir įdomi. Besiklausydami dr. Damušio pajusime jo jauną dinamišką, ateitininkišką dvasią.

Fuksai darbuojasi Nuotr. L. Nainytės

STOVYKLA

Ateitininkų prieškongresinė stovykla įvyks rugpiūčio 30—rugsėjo 4 dienomis Dainavoje.

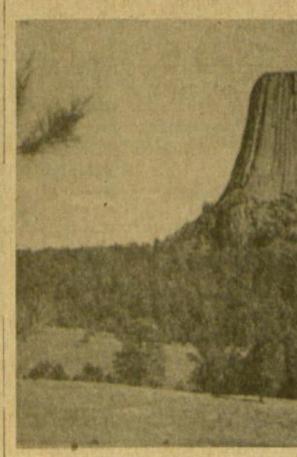
At-kų studentija stovyklon registruojasi šiuo adresu:

SAS
1276 Eastwood Ave.
Mayfield Hts. Ohio 44124

Chicagos ir jos apylinkės registracija vyksta:

Nuotrupa iš studentiško vasaros kelionių

... Toliau keliavom per Iową, Mississippi ir Missouri upes, kol pasiekėm South Dakota. Vienam rajone čia iš prerijos staigiai išsikišę aštrios uolos, išsi-barščiusios nuo horizonto iki horizonto. Labai neįtikėtai ir išpuodingas vaizdas: važiuoji lygia prerija, ir staiga — lyg raganos pirštai iššoka iš žemės, kitur vėl lyg gotikinės bažnyčios

Velnio bokštas. Wyoming valstija

raizgai. Tarp tų uolų ir nakvojom. O kai saulė leidos ir pasirodė žvaigždės, pasijuom lyg astronautai mėnulio kalnuose...

Iš ryto vėl traukėm per banguojančią preriją link pirmųjų kalnų—Black Hills. Juodieji kalnai, tur būt, dėl to, kad, vis bevažiuojant prerija, matai vien geltonus, rudus ir kai kur žalius tonus, kol piekyje ima juoduoti kalnai. O kalnai apaugę gražiausiomis pušim. Iš tolo tokiom tamsiai žaliom pušim apaugęs kalnas atrodo juodes kaip smala. O kai privvažiuoji, tai tiesiog patenki lyg į rojų. Vėsu, sausa. O pušų kvapas! Vakarep tūrai buvome juo visai apsaugę...

Nusileidę iš kalnų, jau pasiekėm Wyomingą ir ties "Velnio bokštu" pernaikvojom. Tas indėnų pramintas "Velnio bokštas" yra 1000 pėdų aukščio kūgis, iššokęs stačiai iš lygumos. Naktį šalia jo buvo net savotiškai bangu. Pakilo tokie smarkūs vėjai: pastaugia, pastaugia iš vienos pusės ir, staiga apsisukę, kaukia iš kitos. Pradėjo akinančiai žaibuoti. Bet be jokio lietaus. Tik-

Laima Nainytė
6804 S. Maplewood
Chicago, Ill. 60629
Tel.: dienos metu 726-4211
vakarais: 776-4028
Registracijos mokeskis: 5 dol.
Stovyklos mokeskis: 30 dol.

Paskaitas skaityti Ateitininkų federacijos kongrese yra pakviesti: kun. Ged. Kijauskas, S.J., dr. Vytautas Vygantas, dr. Antanas Sužiedėlis, kun. Kęstutis Trimakas, kun. Paškus.

Kongreso programoje įvyks ir sąjungų pirmininkų pranešimai, kurie studentui turėtų būti ypatingai įdomūs, nes painformuos, kokia iš tikrųjų yra sąjungų padėtis.

"Ateities sąjūdžio prasmė ir kryptis", simpoziumo pobūdžiu, taip pat turėtų studentą sužavėti, nes jis yra organizacijos ateitis.

Iš kultūrinio aspekto labai pravartu būtų studentui dalyvauti ir šeštadienio vakaro koncerte ir pasiklausyti prasmingos klasikinės muzikos.

Be to, studentas ateitininkas turėtų jausti pareigą visa savo širdimi ir protu dalyvauti sekmdienio iškilmingose koncelebruotose Mišiose. Čia studentas bendraudamas pajus, kad ir jis yra maža dalelė šios gausios krikščioniškos, ateitininkiškos šeimos.

Trumpai tariant, at-kų kongresas įvyksta. Kviečiu visus studentus jame kiek galint aktyviau dalyvauti.

Bendros kalbos ir bendro darbo keliu

PLB valdybos pirm. Stasys Barzdukas į mūsų klausimus

Redakcija, pastebėjusi spaudoje, kad PLB valdyba, rugsėjo mėn. 19-20 dienomis rengia Tabor farmoje Bendruomenės — spaudos — radijo dieną, kreipėsi į PLB valdybos pirmininką Stasį Barzduką, prašydama, kad jis atsakytų į keleta klausimų. Štai klausimai ir atsakymai.

— Ko tikėtės ir laukiate iš jaunimo atstovų, jei jie susigundytu dalyvauti bendruomenės-spaudos-radijo dienoje 1970 rugsėjo 19-20 Tabor farmoje?

— Visu pirma tikiuosi ir laikiu jaunimo atstovų "susigundyto dalyvauti". Tai esminė sąlyga kartų bendravimui bei bendradarbiavimui. Reikia lojaliai pripažinti kartų skirtumus, nes tai gyvenimo būtinybė, bet padaryti viską, kad neišsiskirtume

kelių į gyvenimą. Bažnyčia rengia kasmetines rekolekcijas tikintiesiems, organizacijos šaukia savo narių susirinkimus, suvažiavimus bei kongresus, bendruomenė taip pat reikia gilintis į savo tikslus ir apžvelgti jiems vykdyti būdus. Tautinė mūsų sąmonė ir ja atsiremusi tautinė mūsų dvasia, žmonių žodžiu tariant, yra "ta šaka, ant kurios visi sėdim". Visa kita — mūsų pasaulėžiūra, mūsų srovė, mūsų organizacija ir kitos įvairios skirtybės — ateina mums vėliau, štai kodėl tautinės sąmonės ir tautinės dvasios išlaikymas bei ugdymas yra pagrindinis mūsų rūpestis, nes, tai praradami, taip pat prarandam ir savo tautą. Žodžiu, mūsų bendruomenė yra mums prigimtinė, istorinė, paties Dievo leista,

Stasys Barzdukas

ninkas a.a. Juozas J. Bačiūnas, tad jis pirmasis 1964 m. į savo Tabor Farmą ir sukviėtė bendruomenės-spaudos-radijo darbininkus. Dabartinė PLB valdyba tebetęsia gražiai pradėtą darbą.

— Ar dabartinė lietuvių spauda neturėtų traukti bendradarbiais daugiau mūsų jaunimo?

— Turėtų ir, mano žiniomis, tai daro. Deja, pastangos dėl daugelio priežasčių mažai ar ir visai nesėkmingos. Vieni, patys jau nieji, ir mūsų laikraščius bei žurnalus nerašo dėl per menko lietuvių kalbos mokėjimo. Kiti, vyresnieji, kalbą moka, bet yra praradę interesą rašyti. Pavartykim mūsų laikraščius bei žurnalus — ir pamatysim, kiek nedaug beturim jiems rašančių! Blogiau: jaunimui mūsų laikraščiai neįdomūs... O neįdomūs dėl to, kad jie patys nerašo... nerašo, kad... Daros toks užburtas ratas, iš kurio tiesiog nematyti išleties

Štai PLB valdyba 1970 m. gegužės 16-17 Clevelande šaukė jaunimo pasitarimą II-jo pasaulio lietuvių jaunimo kongreso rengimo reikalais. Taip pat kvietė ir jaunimo spaudos atstovus. Pasitarimas buvo tikrai gausus ir gyvas savo svarstymais, bet į jaunimo spaudą jis nepateko. Bent man pasitarimo atgarsių joje neteko pastebėti. Iš didelio būrio neatsirado tokių, kurie būtų būtinėmis mūsų rekolekcijomis, tad kviečia visus, kurie sielojasi dr. Jono Basanavičiaus jau prieš 87 metus "Aušroje" iškeltu reikalu: "Kaip aušrai auštant nyksta ant žemės nakties tamsybė, o kad taip jau prašvistų ir Lietuvos dvasia!" Šiuo reikalu taip pat sieklojosi PLB valdybos buv. pirmi-

Fuksų diena 1969 m. studentų ateitininkų stovykloje, Lake Ariel, Penn. Nuotr. L. Nainytės

bendruose savo tautos keliuose, pažymėtuose praeities, dabarties ir ateities rodyklėmis. Kaip teisingai Aidu" anketoj pastebi mano buvęs mokinys Liūtas Grinius, kartų konfliktai kyla nutrukstant dialogui (abipusiam keitimuisi nuomonėmis) ir trūkstant nuosirdaus noro ieškoti primumo kompromisų. Štai, dėl ko nuosirdžiau džiaugiuosi tomis nuosirdakomis, su kuriomis mūsų jaunimas ateina dirbti bendruomeninio darbo.

Mes turim praeitį, iš dalies dabartį, o jūsu, jaunieji, širdyse yra mūsų ateitis!

— Koks yra tos bendruomenės-spaudos-radijo dienos pagrindinis tikslas?

— Bendruomenės, spaudos ir radijo uždaviniai yra išskirtinės reikšmės. Jie kreipiami į mus visus, jiems reikia mūsų visų. Jie remiasi tautine mūsų dvasia ir gyvąja tautine mūsų sąmone. Yra būtina darni tarpusavio sąveika. Bendruomenė, kaip ir bet kuriai kitai idėjai, reikia apštalauti, kad ji būtų gyva ir rastų

Dabar kavinė stiprinamės ir planuojam vakare pasiekti Yellowstone parką, kur jau bus geizeriai (fontaniniai karšti šaltiniai), nepavojingos meškos ir daug pavojingų turistų...

Kai pagalvoji, tai labai daug pamatėm ir patyrėm. Na, kaip grįšiu, tai visą naktį seksiu tikrų ir netikrų pasakų bei legendų lyg koks keliaujantis pasakorius iš tolimų, tolimų, gražių kraštų...

Viso geriausio!
Jurgis Bražiūnas

Zaidžiame sporto aikštėje Nuotr. L. Nainytės

Fuksmeisteris, Jurgis Bražiūnas, pavedė įdomią fuksų dienos programą. Nuotr. L. Nainytės

nimo spaudą jis nepateko. Bent man pasitarimo atgarsių joje neteko pastebėti. Iš didelio būrio neatsirado tokių, kurie būtų būtinėmis mūsų rekolekcijomis, tad kviečia visus, kurie sielojasi dr. Jono Basanavičiaus jau prieš 87 metus "Aušroje" iškeltu reikalu: "Kaip aušrai auštant nyksta ant žemės nakties tamsybė, o kad taip jau prašvistų ir Lietuvos dvasia!" Šiuo reikalu taip pat sieklojosi PLB valdybos buv. pirmi-

Didžioji visos mūsų spaudos bėda ta, kad ji visai neturtinga ir nepajėgia mokėti viliojančių atlyginimų ir bendradarbiams honorarų. Kita bėda — tai pačios mūsų bendruomenės neturtingumas: ir joi visi daugiausia dirba už "aciū". Todėl ir PLB valdyba, rengdama bendruomenės-spaudos-radijo dienas, yra priversta dalyvius prašyti išlaidas apsimokėti juos pačius. Gal ir čia kaip nors į pagalbą bendruomenė galėtų ateiti mūsų jaunimas? Bet pirmiau jis turi dalyvauti bendruomenės — spaudos-radijo dienoj! Nuosirdžiau kviečiam.